

# EESTI KÕRGHARIDUSSTRATEEGIA AASTATEKS 2006-2015 RAKENDUSPLAAN aastateks 2008-2010

## SISSEJUHATUS

Käesolev Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006-2015 (edaspidi kõrgharidusstrateegia) rakendusplaani on koostatud vastavalt Vabariigi Valitsuse 13. detsembri 2005.a määrusele nr 302 „Strateegiliste arengukavade liigid ning nende koostamise, täiendamise, elluviimise, hindamise ja aruandluse kord“. Käesolev rakendusplaani lähtub 8. novembril 2006.a Riigikogu otsusega heaks kiidetud kõrgharidusstrateegias sõnastatud tegevussuundadest, sõnastades eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused koos tähtaegade, vastutajate ja eelarvega kolme järgneva eelarveaasta lõikes. Strateegias püstitatud eesmärgid saavutatakse nelja tegevussuuna kaudu, kuhu alla on koondatud sisult haakuvad meetmed. Iga tegevussuund panustab kõigi väljavallitud strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. Eesmärgi saavutamise hindamiseks on lisatud olukorra mõõdetav baastase ning oodatavad tulemused aastate lõikes. Täiendavalt annab rakendusplaani kõrgharidusstrateegiale põhjalikuma tausta, analüüsisid kõrghariduse rolli ning selle rahastamise tähtsust õiglase ligipääsu ja kõrgema kvaliteedi tagamisel ning kirjutades lahti rahastamismudeli erinevad komponendid.

Kõrgharidusstrateegia rakenduskava katab ajalist perioodi 2008-2010. Strateegia rakendusplaani vastuvõtmine peab tagama kõrgharidussüsteemi koordineeritud arendamise ja kvaliteedi tõusu arvestades „Riigi eelarvestrateegia 2008-2011“, selles sisalduva „Riikliku struktuurvahendite kasutamise strateegiaga aastateks 2007-2013“ ning valdkondlike rakenduskavadega (OP-d) aastateks 2007-2013. Rakenduskava arvestab kõrgharidusstrateegiaga külgnevate ja osaliselt kattuvate valdkondade arengukavadega. Rakendusplaanis kavandatu on planeeritud sisendiks Riigi Eelarvestrateegiasse (RES) Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala arengukava kaudu. Sisend RES-i on kavandatud lisas 2, kus tabelis 13 kajastuvad kulud ja nende jaotus on rakenduskava tabelis 14 kirjeldatud eesmärkide ja tegevuste elluviimise ning tulemusindikaatorite täitmiseni jõudmise aluseks. Juhul, kui kulude katmiseks nähakse RES-is ette vahendid rakenduskavas ettenähtust erinevas mahus, muutuvad teostatavad tegevused ning tulemusindikaatorid vastavalt haridus- ja teadusministri ettepanekule, välja arvatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi aastateks 2007-2011 puudutavad tegevused, mille üle otsustab Vabariigi Valitsus.

Rakendusplaani projekti valmimist nõustas haridus- ja teadusministri 4. jaanuari 2007.a käskkirjaga nr 5 moodustatud juhtrühm, kuhu kuulusid Kristjan Haller (juhtrühma esimees, Haridus- ja Teadusministeerium); Alar Karis (Eesti Maaülikool, Rektorite Nõukogu esindaja); Anu Loigu (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium); Arvi Altmäe (Tallinna Tehnikakõrgkool, Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogu esindaja); Ene Grauberg (Akadeemia Nord, Eraülikoolide Rektorite Nõukogu esindaja); Heli Aru (töörühma tegevsekretär, Haridus- ja Teadusministeerium); Jaan Kõrgesaar (Haridus- ja Teadusministeerium); Kalle Tammemäe (IT Kolledž, Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogu esindaja); Marjaliisa Alop (Eesti Üliõpilaskondade Liit); Marget Privits (Siseministeerium); Meelis Steinberg (Rahandusministeerium); Peep Sürje (Tallinna Tehnikaülikool, Rektorite Nõukogu esindaja); Rein Jürgenson ning Vladimir Viies (Eesti Kõrgkoolide, Teadus- ja Arendusasutuste Ametiliitude Ühendus UNIVERSITAS); Thor-Sten Vertmann (Tööandjate Keskkliit); Tiia Randma (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda); Tõnis Leht (Riigikantselei); Volli Kalm (Tartu Ülikool, Kõrghariduse Hindamise Nõukogu esindaja); Ülla-Karin Nurm (Sotsiaalministeerium).

Juhtrühm kiitis kõrgharidusstrateegia rakendusplaani heaks 3.mail 2007. a. Kõrgharidusstrateegia rakendusplaani projekt esitati haridus- ja teadusministrile 9.mail 2007.a. Aruanne rakendusplaani täitmise kohta esitatakse Vabariigi Valitsusele iga kalendriaasta 31. jaanuariks.

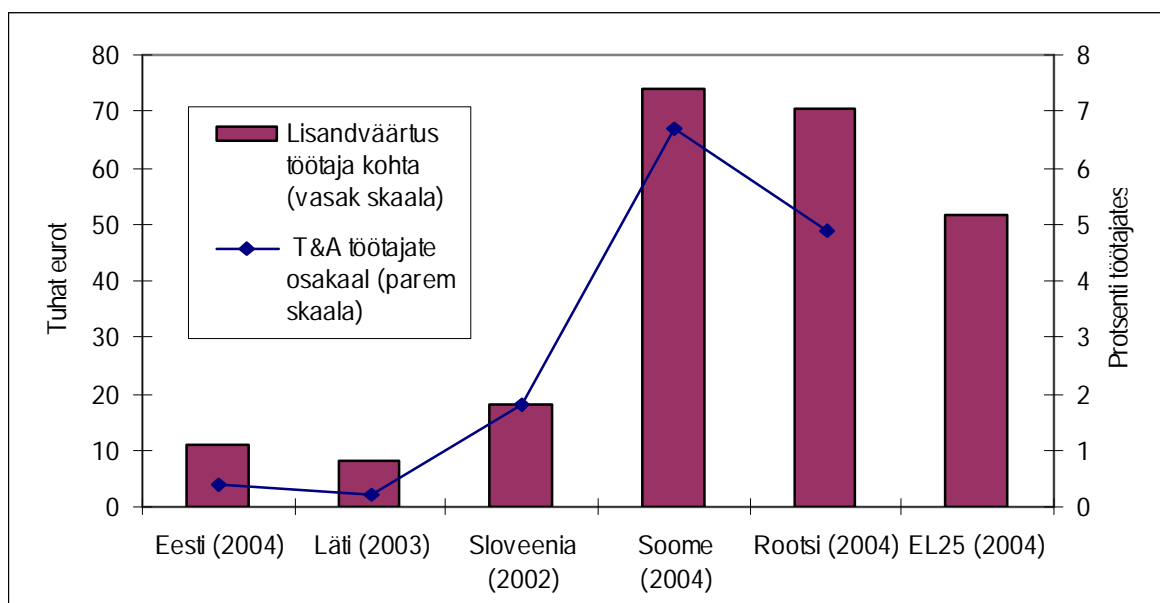
Rakendusplaani on koostanud Annika Tina, Eve Tõnisson, Ermo Kruuse ja Heli Aru.  
Kontakt: [annika.tina@hm.ee](mailto:annika.tina@hm.ee)

## KÕRGHARIDUSE RAHASTAMINE LIGIPÄÄSU JA KVALITEEDI ALUSENA

### 1.1 Tootlikkuse ja loodava lisandväärtuse kasvu eesmärk

Eesti ettevõtete poolt saavutatud positsioon rahvusvahelisel turul põhineb odavatel tootmissisenditel, samal ajal kui kõigi majandusharude ettevõtete tootlikkus ja kasumlikkus töötaja kohta jäävad oluliselt maha arenenud tööstusriikide vastavatest näitajatest. Vaatamata majanduslikele ümberkorraldustele ja mõnevõrra uuendatud tehnikaseadmetele tööstuses on Eesti jätkuvalt traditsiooniliste majandussektorite osas pigem madaltehnoloogiline riik. Uute tehnoloogiate kasutuselevõtt traditsioonilistes majandussektorites ning kogu majanduse ümberorienteerumine kõrg- ja kesk-kõrgtehnoloogilisele tööstusele ja teenindusele aitab saavutada tootlikkuse kasvu töötaja kohta ning tagada toodete lisandväärtuse suurenemise. Selle eesmärgi saavutamine eeldab kõrgelt haritud inimeste olemasolu kõigis ametites – eriti vajalikud on kõrge kvalifikatsiooniga teadlased ja insenerid, kes suudavad luua ja edasi arendada teadmisi ja tehnoloogiaid ning on pädevad neid loovalt kasutama. Kõrgemat lisandväärtust loova majandusstruktuurini jõudmiseks peab seepärast suunatult eelisarendama haridust ning teadus- ja arendustegevust.

Haritud ja kvalifitseeritud noorte juurdekasv saavutatakse, kui õppe- ja teadusalal töötamine muutub tööjõuturul konkurentsivõimeliseks valikuks. Mahajäämus tootlikkuse ning lisandväärtuse osas on Eestis Euroopa Liidu teiste liikmesriikidega võrreldes suur. Meie tööstussektoris ühe töötaja kohta loodav lisandväärtus on ainult 22,4% Euroopa Liidu keskmisest lisandväärtusest tööstussektori ühe töötaja kohta (6,6 korda madalam kui sama näitaja Soomes).



Joonis 1. Töötleva tööstuse ettevõtete T&A töötajate osatähtsus (%) ja lisandväärtus töötaja kohta (tuhat eurot)<sup>1</sup>

Allikas: Eurostat

<sup>1</sup> Manufacturing: Gross value added per employee and Share of R&D employment in the number of persons employed (%)

## 1.2 Tööhõive ning kõrgharidusega inimeste osakaal<sup>2</sup>

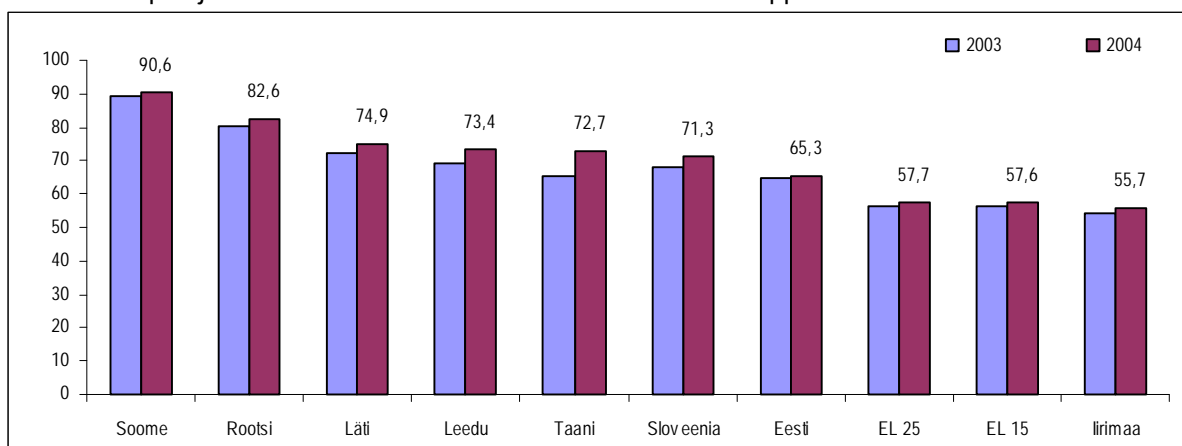
*"Those countries that have seen over the last decade the strongest increase in the supply of people with tertiary education have also experience the highest increase in their employment rates. Overall, the cross-country correlation between the change in the share of the population with tertiary education and the change in their employment rates has been strongly positive, suggesting that improving the education level does not lead to unemployed academics."*

Riigid, kus viimasel kümnendil on toimunud oluline kolmanda astme haridusega inimeste arvu juurdekasv, on samal ajal kogunud märgatavat tõusu tööhõive määras. Üldjuhul saame üle riikide tuua välja seose, kuidas kolmanda taseme hariduse omandanute osakaalu kasv elanikkonnas toob esile tugevalt positiivse tööhõive määra muutuse, näidates, et haridustaseme parandamine ei vii töötute akadeemikute tekkeni.

*Dainel Gros, director at the Centre of European Policy Studies.<sup>3</sup>*

2004. aastal oli kolmanda taseme haridusega<sup>4</sup> inimeste osakaal 25-64 aastaste hulgas Eestis kõrgem OECD riikide keskmisest (31% vs 25%) kuid madalam näiteks Taani (32%), Soome (34%), Rootsi (35%), Jaapani (37%) ja USA (39%) näitajatest<sup>5</sup>. Kõrgharidusega inimeste tööhõive määr oli 25-64 aastaste vanusegrupis 2005. aastal Eestis 86,2% ning töötuse määr 3,7%. Kõrgharidus on Eestis andnud inimestele suurema kindlustunde – kõrgharidusega inimeste töötuse määr on pea kaks korda madalam kui töötuse määr keskharidusega ning neli korda madalam kui põhiharidusega inimeste hulgas<sup>6</sup>.

Eestis lõpetas 2004. aastal kolmanda taseme hariduse 52,8 inimest iga tuhande 20-29 aastase elaniku kohta, mis on samaväärne tase Sloveenia ja Rootsiga. Suurem lõpetajate arv 20-29 aastaste earühma võrdluses iseloomustab Iirimaa, Taanit ning meie lähinaabreid – Leedut, Lätit ja Soomet<sup>7</sup>. 2005. aastal õppis kõrghariduse tasemel 65,6% eagrupidist (suhe võrdluses 20-24 aastaste vanuserühmaga). 2004. aasta rahvusvahelises võrdluses ületab Eesti küll Euroopa Liidu keskmist, kuid jääb siiski alla nii Põhjamaadele kui teistele Balti riikidele (vt joonis 2). Eesti Statistikaameti hinnangul on elanikkonna haridustaseme säilitamiseks ning spetsialistide haridustaseme parendamiseks vajalik tagada vähemalt 8000 esmalõpetajat aastas<sup>8</sup>. Selline tase saavutati alles 2002/03 õppeaastal.



Joonis 2. Osalemine kõrghariduses (üliõpilaste arv suhtes 20-24 aastaste vanuserühmaga elanikkonnas).

Allikas: Eurostat, Haridus- ja teadusministeerium

<sup>2</sup> Võrdlus valdavalt Balti- ja Põhjamaade ning ja EL väikeriikide võrdluses, erandina USA ja Jaapani näitajad kui EL sihtmärk.

<sup>3</sup> Gros, D. *Employment and Competitiveness. The Key Role of Education. CEPS. Policy Brief. No 93/February 2006*

<sup>4</sup> Eestis liigitub kolmanda taseme hariduse alla lisaks kõrghariduse astmetele endine keskhariduse järgne kesk-eriharidus. Kõrgharidusega inimeste osakaal 25-64 aastaste hulgas oli Eestis 2005. aastal 22%.

<sup>5</sup> Allikas: *OECD Education at a Glance 2006, Eesti Statistikaamet (Eesti andmed)*

<sup>6</sup> Allikas: Eesti Statistikaamet

<sup>7</sup> Allikas: Eurostat, haridus- ja teadusministeerium

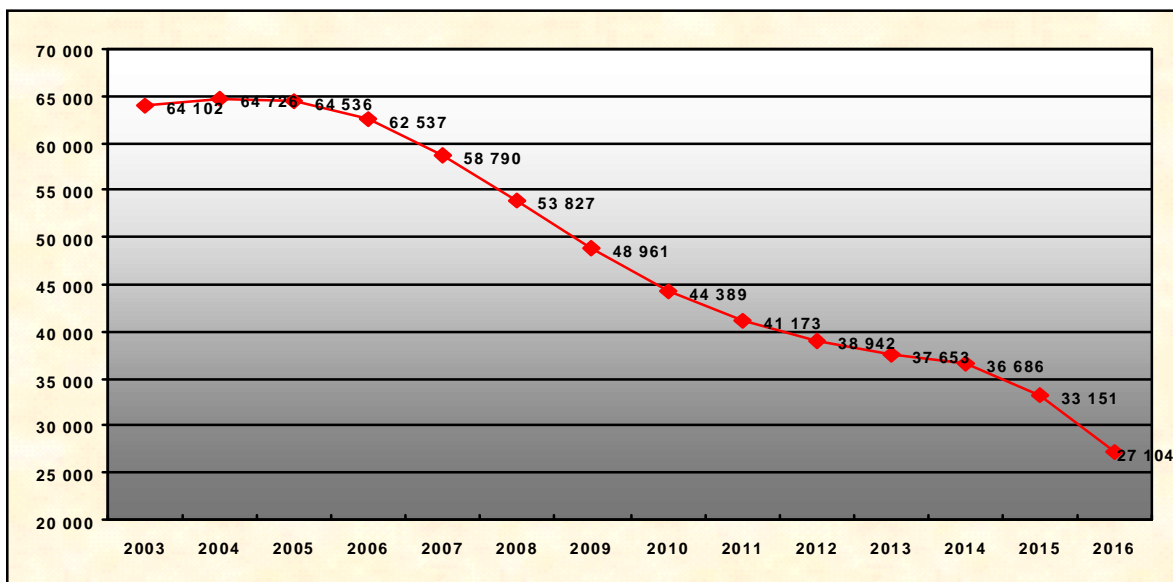
<sup>8</sup> Allikas: Kõrgharidus 1993-2003, ESA

Eesti Üliõpilaskondade Liidu poolt tehtud uuringust „Üliõpilaste sotsiaalmajanduslik olukord“ ilmnes, et 2005/2006. aastal töötas 59% tudengitest. 2006/07 õa moodustab osakoormusega õppes õppijatest (kus üliõpilasel puudub õigus taotleda õppelaenu, kuid on õigus saada töandjalt palgalist õppepuhkust) seejuures valdava osa ehk 57% sotsiaalteaduste, äriduse ja õiguse õppevaldkonnas õppijad. Nimetatud õppevaldkonna lõpetajate poolt makstav keskmine tulumaks oli 2005.a läbiviidud sissetulekute võrdluse uuringu<sup>9</sup> kohaselt ühtlasi kõrgeim.

Eestis õppis 2005. aastal kõige suurem osa ehk 36% riigieelarvelistel õppekohtadel õppivatest üliõpilastest LTT<sup>10</sup> valdkondades. Riigieelarvelistel ja riigieelarvevälistel õppekohtadel õppivatest üliõpilastest kokku õpib kõrghariduse esimesel astmel LTT valdkondades 22%<sup>11</sup>.

### 1.3 Demograafiline olukord ning täiskasvanud õppija

Üldhariduskoolide õpilaste arv on viimase 6 aasta jooksul vähenenud 18,6% võrra: 222 200 õpilaselt 1999/2000. õppeaastal 180 963 õpilaseni 2005/06. õppeaastal. Aastaks 2010 võib võrreldes 2005/06. õppeaastaga prognoosida õpilaste arvu vähenemist veel 38 000 õpilase võrra. Õpilaste arvu langus jätkub, stabiliseerudes alates 2011/12. õppeaastast põhikoolis ning 2014/15. õppeaastast gümnaasiumiastmes (vt ka joonis 3).



Joonis 3. 16-18 aastaste elanike arv Eestis 2003 - 2016

Allikas: Poliitikauuringute Keskus PRAXIS

2005. aastal jätkas kõikidest gümnaasiumilõpetajatest 63% samal aastal õpinguid kõrghariduse tasemel, 12% kutseõppes ning 25% ei jätkanud õpinguid Eesti õppeasutustes<sup>12</sup>. Kui 1993. aastal ei jätkanud samal aastal õpinguid tervelt 49% üldkeskhariduse omandanutest, siis aastatel 1998 – 2004 jäi mittejätkajate osakaal valdavalt 15-17% piiridesse<sup>13</sup>. Igal aastal on teatud osa keskhariduse omandanud inimestest jäänud seega kõrvale kutse- või kõrghariduse omandamisest või alustanud õpinguid hiljem. Lisaks moodustab katkestajate osakaal juba 1993. aastast alates stabiilselt 11-14% üliõpilaste arvust. Seotult üliõpilaste arvu kasvuga katkestab viimastel aastatel õpingud kõikidel kõrghariduse astmetel kokku

<sup>9</sup> L. Kraut. Kõrghariduse omandanute ja õpingud katkestanute võrdlus töötasult laekunud tulumaksu põhjal. Poliitikauuringute Keskus PRAXIS. Okt. 2005.

<sup>10</sup> Loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkonnad

<sup>11</sup> Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

<sup>12</sup> Allikas: Eesti Hariduse infosüsteem

<sup>13</sup> Allikas: Eesti Statistikaamet

ligikaudu 8000-9000 üliõpilast aastas<sup>14</sup>. Nelja suurema avalik-õigusliku ülikooli kokku 329 katkestaja küsitlemisest ilmnes, et õpingute katkestamist oleks aidanud vältida võimalus õppida kaugõppe vormis. Seda võimalust pidas oluliseks vastavalt 50-65% erinevates ülikoolides õpingud katkestanutest. Katkestamise peamisteks põhjusteks nimetati töötamist õpingute kõrvalt, rahalisi raskusi ning isikliku elu ja perekonnaga seotud kohustusi, mis hakkasid õpinguid takistama. Samas ilmnes ligikaudu 40% küsitletute kindel soov õpinguid jätkata<sup>15</sup>. Kui sisseastumisel moodustab noormeeste osakaal ligi 40%, siis õpingud katkestanute hulgas on mees- ja naisüliõpilasi keskmiselt ühepalju ning lõpetajatest moodustavad noormehed vaid ligikaudu 30%<sup>16</sup>. Seega on õpingute katkestamine või lõpetamise edasilükkumine mõnevõrra enam omane meesüliõpilastele. Kutsehariduse baasil asus 2005/06 õppeaastal kõrgharidust omandama 2112 inimest, mis moodustab 14% kõikidest kõrghariduse esimese astmele vastuvõetud üliõpilastest.

Täiskasvanud õppijate osakaal Eestis on seniajani väga väike – 2005. a andmetel<sup>17</sup> osales vaid 5,9% 25-64 aastastest inimestest täiskasvanuhariduses (ELi eesmärk aastaks 2010 on 12,5%<sup>18</sup>). Uuringud ja statistika kinnitavad, et Eestis osalevad koolitustel enamasti nooremad ja keskealised, kõrgema haridustasemega inimesed ning need, kelle positsioon tööturul on soodsam. Positiivse trendina saab välja tuua täiskasvanud õppijate kasvava osalemise tasemeõppes. Kui üle 25aastaste üliõpilaste osatähtsus oli 1993. aastal 22%, siis aastaks 2005 on see kasvanud 38%-ni. Seejuures on kõrghariduse esimesel astmel (kolm esimest õppeaastat) nimetatud eagrupi osatähtsus tõusnud 1994.a võrreldes 19%-lt 32%-ni.

Kõrghariduse tasemel hakkab potentsiaalsete õppijate arv 16-18 aastaste eagrupi kahanemisest tulenevalt kahanema alates 2009/10 õppeaastast, kuid langus ei toimu suure tõenäosusega samas tempos, kuna vastuvõtu mahud sõltuvad täiskasvanud õppijate, kutseõppe läbinute ja haridustee katkestanute õpimotivatsioonist ja neile loodud õppimisvõimalustest.

#### *1.4 2002. aasta reformist aastatesse 2008-2010<sup>19</sup>*

Eesti jaoks sai viimane kõrghariduse taseme õppekavade reform alguse 19. juunil 1999. aastal Bologna deklaratsiooni allkirjastamisega. Euroopa võttis suuna kõrgharidusruumi harmoniseerimisele, kuna kvalifikatsioonide tunnustamisega seotud takistused inimeste akadeemilisel ja tööalasel liikumisel osutusid ilmselgeiks. Bologna protsessiga on tänaseks liitunud 45 riiki ning vaatamata kahtlejatele on protsessi mõju rahvusriikide riiklikele hariduspoliitikatele selgelt kasvanud.

2002. aastal läks Eesti üle uuele õppekavade struktuurile, kehtestades ühtlasi bakalaureuse-, magistri- ja doktoriõppe uued baasmaksumused. Riikliku koolitustellimuse alusel moodustatud õppekoha baasmaksumuse kasv rakendus aasta-aastalt igale uuele vastuvõtule. Baasmaksumuse kasv ei ole toonud kaasa kõrghariduse valdkonna hariduskulude kasvu osakaaluna riigieelarvest või SKP-st (vt tabel 1). 2005. aastal ilmneb kõrghariduse valdkonna hariduskulude oluline langus avaliku sektori eelarves. Koos erahariduskuludega<sup>20</sup> oli kõrghariduse rahastamise suhe SKP-sse eelarve täitumise alusel 2004. aastal 1,57% ning 2005.aastal 1,37%.

<sup>14</sup> Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

<sup>15</sup> Õpingute katkestajate uuring. Ülikoolid (N=329). Tartu Ülikooli Sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika osakond (projekt 2006). R. Murakas jt.

<sup>16</sup> Allikas: Eesti Hariduse Infosüsteem

<sup>17</sup> Eurostati 2005.a andmed

<sup>18</sup> 25-64 aastaste osakaal, kes on osalenud koolituses 4 nädala jooksul enne küsitlust

<sup>19</sup> Käesolev rakenduskava hõlmab HTMi vastutusala, mistõttu on põhjendatult välja toodud HTMi tegevused ja eelarve ning lähtutud arvestustes HTMi poolt esitatud riikliku koolitustellimuse alusel moodustatud õppekohtadest.

<sup>20</sup> Avaliku sektori rahastamine leitud eelarve reaalse täitumise ning erahariduskulud Eesti Statistikaameti kogutud andmete alusel.

Tabel 1. Kõrghariduse valdkonna hariduskulude osakaal Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) eelarves 1999-2005 osakaaluna SKP-s ja riigieelarves ning kõrghariduse valdkonna hariduskulud avalikus sektoris kokku osakaaluna SKP-s 1999-2005 (sh uus ja vana meetoodika)

protsentides	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kõrghariduse hariduskulud HTM haldusalas osakaaluna SKPs (uus meetoodika)		0,81%	0,75%	0,82%	0,82%	0,86%	0,74%
Kõrghariduse hariduskulud HTM haldusalas osakaaluna SKPs (vana meetoodika, RM)	0,97%	0,83%	0,78%	0,85%	0,86%	0,89%	0,78%
Kõrghariduse hariduskulud HTM haldusalas osakaaluna riigieelarvest, %	2,83%	2,73%	2,72%	2,91%	2,87%	2,66%	2,49%
Kõrghariduse valdkonna hariduskulud avalikus sektoris kokku osakaaluna SKPs (uus meetoodika, ESA)		1,03%	0,98%	1,06%	1,03%	1,05%	0,90%
Kõrghariduse valdkonna hariduskulud avalikus sektoris kokku osakaaluna SKPs (vana meetoodika, RM)	1,20%	1,06%	1,01%	1,10%	1,09%	1,09%	0,94%

Allikas: HTM, 15.02.2007.

Märkused: RM – Rahandusministeerium. Kõrghariduskulud HTM haldusalas, millest hariduskuludeks ei loeta TÜ kliinikumi ja residentuuri kulusid ning omatulude arvelt tehtavaid kulusid (rakenduskõrgkoolidel). Kõrghariduskulud teiste ministeeriumide haldusalas: Sisekaitseakadeemia; KVÜÕA; õppelaenuid.

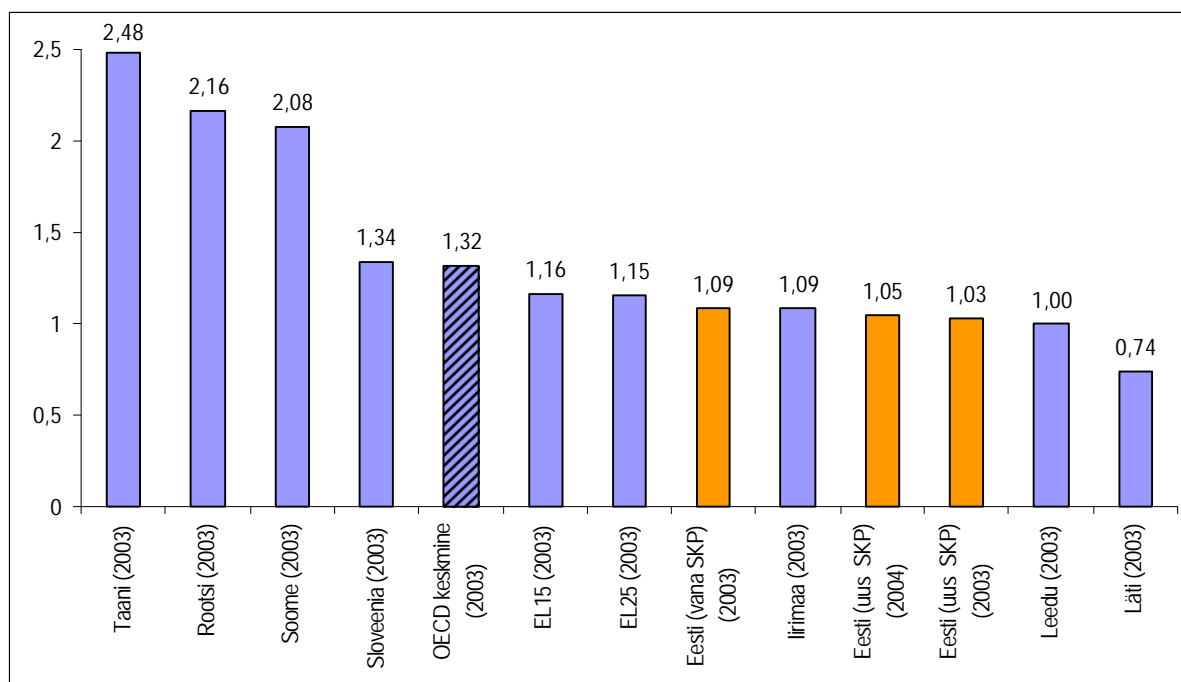
*Given the important role of universities in European research, the EU's goal of investing 3% of GDP in R&D by 2010 implies higher investment in university-based research. As already put forward in its Annual Progress Report on the Lisbon Strategy, the Commission proposes that the EU should also aim, within a decade, to devote at least 2% of GDP (including both public and private funding) to a modernized higher education sector.*

*COM(2006)208final. "Delivering on the modernization agenda for universities: education, research and innovation" 11.05.2006*

Kõrgharidus toetub teadusele, mis on oma olemuselt rahvusvaheline, mistõttu suur osa kuludest ja investeeringutest on hinnatasemelt võrreldavad. Riikide võrdluses vaadatakse, kui suure osa SKPst riigid kõrgharidusse investeerivad ning kui suur on kulu üliõpilase kohta osakaaluna SKPst elaniku kohta. Panustades avaliku sektori eelarvest kõrgharidusse vaid 0,9% SKP-st, ei ole võimalik olla kvaliteedis ja efektiivsuses samal tasemel riikidega, kes panustavad avaliku sektori eelarvest kõrgharidusse 1,3 või 2% SKP-st (vt joonis 5). Mahajäämust suurendab seejuures täiendavalt SKP väiksem arvuline väärtus. Sarnaselt ei ole võimalik saavutada rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise kvaliteediga, kõrget lisandväärtust loovat ning majanduse struktuurimuutusi esile kutsuvat kõrgharidussüsteemi riikide keskmisest tasemest oluliselt madalama kulutuste tasemega õppuri kohta (tasakaalustatuna riigi SKP-ga). OECD keskmine kulu üliõpilase kohta moodustas 2003. aastal 43% (ilma T&A kuludeta 33%) SKPst elaniku kohta<sup>21</sup>. Eesti saavutaks koos doktoriõppe baasmaksumuse arvestamisega riigieelarvelise õppekoha osakaaluks 33% juhul, kui kulutused üliõpilase kohta kasvaks vähemalt 30% võrra<sup>22</sup>. Vältimatu on vajadus tagada (1) riikliku koolitustellimuse esitamisel õppekoha maksumus määras, mis võimaldab õppeasutusel garanteerida õppe- ja teadustöö kõrge kvaliteedi ning (2) toimiva riikliku sotsiaalsete garantiide süsteemi, mis kindlustab õppele võrdväarse ligipääsu ning lubab üliõpilastel õpingute ajal pühenduda õppe- ja teadustööle.

<sup>21</sup> Education at a Glance. 2006 lk. 192 Annual expenditure on educational institutions per student for all services relative to GDP per capita (2003). By level of education, based on full-time equivalents

<sup>22</sup> Arvestuse aluseks 2006. a RKT vastuvõtu tase (keskmine kulu üliõpilase kohta 44 124 kr) ning Rahandusministeeriumi SKP prognoos.



Joonis 4. Avaliku sektori kogukulud kõrghariduse tasemel osakaaluna SKPst 2003. aastal<sup>23</sup>.

*"With regard to the estimated real growth of Slovene gross domestic product in the next years it should be taken into account that the present, already achieved level of funding for higher education (1.2% GDP) should in any event be maintained. To approach the 1.4% level, which is the average in the OECD countries and is to be achieved in 2005, allocations for higher education will have to be additionally increased by the real GDP growth rate."*

Mis puutub Sloveenia prognoositud SKP tõusu järgnevatel aastatel, peab eelkõige silmas pidama, et jätkuvalt oleks igal juhul tagatud praeguseks saavutatud kõrghariduse rahastamise tase (1,2% SKPst). Saavutamaks 2005 aastaks OECD riikide keskmist taset, mis on 1,4%, peavad kõrgharidusele tehtavad eraldised täiendavalt tõusma tegelikus SKP kasvujoones.

*Republic of Slovenia Master Plan for Higher Education", 26.02.2002.*

### 1.5 Õppejõudude palgakulu

Positiivse arenguna on Eestis suudetud üldhariduskoolide õpetajate palgad hoida Eesti keskmise palga kasvuga tasakaalus (vt tabel 2). 22. detsembril 2006. aastal allkirjastasid valitsus ja Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioon (TALO) 2007. aasta palgatingimuste ja palgaalammäärade kokkuleppe, millega tõuseb õpetajate palgade alammäär 18 protsenti.<sup>24</sup>

2002. aasta keskmise palga ning 2007.aasta prognoosi võrdluses on Eesti keskmine palk tõusnud ligikaudu 67%. 2008.a keskmise palga prognoos näitab ligi 10%-list kasvu jätkumist võrreldes 2007. aastaga. OECD riikides moodustasid töötajate palgakulud 2003. aastal keskmiselt 65,5% haridusasutuste tegevuskuludest (v.a investeeringud). Ülikooliseaduse paragrahv 2 punkti 14 kohaselt moodustab personalikulu õppekoha arvestuslikust maksumusest vähemalt 60%<sup>25</sup>.

<sup>23</sup> Eurostat – Total public expenditure on education as % of GDP, at tertiary level of education (ISCED 5-6); HTM (Eesti – SKP uus meetodika, Eesti 2004) – Kõrghariduse valdkonna hariduskulud avalikus sektoris kokku osakaaluna SKPs; OECD at a Glance 2006 (OECD keskmine 2003) – Total public expenditure on education as a percentage of GDP, tertiary education

<sup>24</sup> Munitsipaalkoolide, riigigümnaasiumide, riigiinternaatkoolide ja kutseõppeasutuste pedagoogide palga alammäärad alates 1. jaanuarist 2007 on järgmised: noorempedagoogil 7800 krooni, pedagoogil 8260 krooni, vanempedagoogil 9440 krooni ja pedagoog-metodikul 11400 krooni.

<sup>25</sup> UNIVERSITAS-e ettepanekul peaks personalikulust vähemalt 60% moodustama akadeemilise personali palgakulu.

Tabel 2. Õpetajate keskmise palga ja Eesti keskmise palga võrdlus

	2001	2002	2003	2004	2005	2006 prognoos	2007 prognoos	2008 prognoos
Õpetaja ametikoha keskm. palk RM andmetel*	5238	6177	6687	7754	8632	9081		
Õpetajate keskmise palga kasv, %	15	18	8	12	11	11		
Eesti keskmine palk**	5510	6144	6723	7287	8073	9170	10261	11265
Eesti keskmise palga kasv, %	12	12	9	8	11	14	12	10
Õpetaja keskmise palga osakaal Eesti keskmisest palgast	95%	101%	99%	106%	107%	99%		

\* 2005 - RM esialgsed andmed

\*\* 1999-2005 - Statistikaameti andmed, alates 2006 Rahandusministeeriumi prognoos.

Kiire majanduskasv, tööjõupuudus ning palgaläbirääkimised tööandjate ja töövõtjate vahel ei jäta kõrgharidussektorit mõjutamata. Tervishoiutöötajate palgatõus on siinkohal üks otsene näide: arstide tunnitasu kasvuga on ühtlasi seotud residentide makstav tunnitasu. Residentide palk ei saa aga ületada neid juhendavate õppejõudude töötasusid, mistõttu ülikool peab leidma vahendid õppejõudude palgatõusuks. Sarnaselt tuleb kõrgkoolidel tagada konkurentsivõimeline sissetulek kõikides valdkondades ja seda valdavalt kahel eesmärgil: hoidmaks ära õppejõudude lahkumist õppe- ja teadustöölt ning suutmaks kaasata õppeprotsessi uusi õppejõude ja valdkonnas tunnustatud tippspetsialiste. Viimane on eeltingimuseks kvaliteetse ja tööturu ootustele vastava õppe pakkumisel.

Teine mõjutus palgapoliitikale tuleneb Euroopa Liidu struktuurfondide vahendite rakendamisest. Ühe aspektina näiteks läbi doktoriõppe tõhustamise: tagamaks vajalikku inseneride ja teadlaste järelkasvu, tuleb suunata lisavahendeid doktoriõppesse, kasvatades doktorandile makstavaid toetusi ning pakkudes sotsiaalseid tagatisi. Kui toetused doktorandile kasvavad, siis peavad kasvama ka sissetulekud doktorikraadi kaitsmise järgselt. Teise olulise aspektina tuleb arvestada, et EL struktuurfondide vahendite kasutamisel kehtib ühtlasi nõue, et makstav töötasu peab olema sama kvalifikatsiooni, teadmisi ja oskusi nõudval töö võrdväärne siseriiklikest vahenditest makstava palgaga. Kolmandaks on oluline teadvustada, et projektipõhine rahastamine tõstab õppejõu töökoormust ning nõuab kõrgkoolilt täiendava personali palkamist. Eestis puudub veel õppejõudude register ülevaate saamiseks, kuid võrdlusena võib tuua Soomes aastatel 1991 - 2001 toimunud muutused: üliõpilaste arv kasvas 41% ning personali arv 33%. 2001. aastal oli õppejõu ja üliõpilaste suhteks 1:20 ning kogu personali (kellest 48% moodustas administratiivpersonal) ja üliõpilaste arvu suhteks 1: 5,7.<sup>26</sup>

Arvestades kõrgharidussektori konkurentsivõime tagamise vajadust, kõrgkooliväliseid mõjutegureid ning riigi keskmise palga ja õpetajate keskmise palga tõusu dünaamikat, peaks õppejõududele sarnase palgatõusu tagamiseks juba 2007. aastal õppekoha arvestuslik maksumus olema 2002. aastaga võrreldes vähemalt 40% võrra kõrgem<sup>27</sup>.

<sup>26</sup> Näsi, S. *New Public Financial Management Reforms in Finnish Higher Education*. University of Tampere. Invited speech presented at the University of Tartu, August 27th 2005.

<sup>27</sup>  $(10261-6144) \cdot 100 / 6144 \cdot 0,6 = 40,2$

Tabel 3. Riikliku koolitustellimuse alusel moodustatud õppekohtade keskmine maksumus aastas arvestatuna 2006. a RKT vastuvõtu alusel ning kavandatav õppekoha keskmise maksumuse tõus 30%.

	2006. aasta tase		Kasv 30%*	
	RKT kulu üliõpilase kohta aastas	RKT kulu üliõpilase kohta aastas magistriõppes	RKT kulu üliõpilase kohta aastas	RKT kulu üliõpilase kohta aastas magistriõppes
Magistriõpe 3+2 (kk = 2,0; N = 2019)	40 384**	60 926	52 499**	79 203
Integreeritud õpe (kk= 3,1; N= 427)	76 270		99 152	
Rakenduskõrgharidusõpe (kk = 1,9; N = 2604)	34 207		44 469	

Märkused: kk – kaalutud keskmine koefitsient; N – 2006.a RKT alusel moodustatud õppekohtade arv arvestuse alusena

\* Baasmaksumused vastavalt: bakalaureuseõpe 26 000 kr; magistriõpe 39 000 kr; integreeritud õpe 32 500 kr; rakenduskõrgharidusõpe 23 400 kr.

\*\* Bakalaureuseõppe keskmise õppekoha maksumus 3+2 magistriõppe raames.

Rakenduskõrgharidusõppe õppekoha keskmine kulu aastas moodustab ligikaudu 56% magistriõppe õppekoha keskmisest maksumusest. 2003. moodustas praktikapõhise õppe maksumus OECD riikides keskmiselt 68% akadeemilise õppe maksumusest<sup>28</sup>. Selline suhe iseloomustab hetkel Eestis bakalaureuse- ja magistriõppe maksumuse seost ning võiks rakendada ka rakenduskõrgharidusõppe ja magistriõppe maksumuste seosena. Bakalaureuseõppes on õppejõududele kehtestatud erinevad nõuded<sup>29</sup> võrreldes rakenduskõrgharidusõppega. Õppekoha baasmaksumus ei tohi olla teguriks, mis mõjutab ülikooli otsuseid õppekava rakendamisel, sh selle eesmärgi kirjeldamisel. Rakenduskõrgharidusõppe õppekoha baasmaksumuse ühtlustamisel bakalaureuseõppega välditakse õppejõudude kvalifikatsioonile esitatavate nõuete devalveerimist ning toetatakse lühemate, tööturule suunatud õppekavade rakendamist ja kvaliteetse praktika läbiviimise võimalusi õppekava sees. Arvestades õppeaega, investeeriks riik taotletud rahastamise taseme korral ühe magistrikraadiga spetsialisti koolitamiseks 5 aasta jooksul kokku keskmiselt 316 000 krooni ning ühe rakendusliku kõrgharidusega spetsialisti koolitamisel keskmiselt 3,5 aasta jooksul kokku 173 000 krooni.<sup>30</sup>

## 1.6. Investeeringud

Kõrgharidust omandada võimaldavate õppeasutuste arv jõudis Eestis maksimumi ehk 49 õppeasutuseni 2001/02-2002/03 õa. Järgnevatel aastatel on õppeasutuste arv vähenenud. Kui 1993/94 õppeaastal õppis 25 064 üliõpilast kokku 20 õppeasutuses, siis 2006/07 õppeaastal 68 767 üliõpilast kokku 35-s õppeasutuses (vt ka lisa 1).

Aastatel 1996 – 2001 investeeriti igal aastal kõigi 6 avalik-õigusliku ülikooli infrastruktuuri vahemikus 33–66 milj krooni. Ajavahemikus 2002–2004 ei eraldatud kõikidele ülikoolidele igal aastal investeeringuid, kuid eelarve maht jäi vahemikku 82-107 milj krooni aastas. Ülikooliseaduse § 2 punkti

<sup>28</sup> OECD, 2006, lk 192

<sup>29</sup> Bakalaureuseõpe: vähemalt 50% õppekavas määratud õppeainete mahust õpetavad vastavas õppevaldkonnas teadus- ja arendustööl aktiivsed doktorikraadiga või sellele vastava kvalifikatsiooniga õppejõud. Rakenduskõrgharidusõpe: 100 protsenti õppekavas määratud õppeainete mahust õpetavad kõrgharidusega või vastava kvalifikatsiooniga õppejõud, kusjuures 75 protsenti õppekavas määratud õppeainete mahust õpetavad magistrikraadi või vastava kvalifikatsiooniga õppejõud. Praktilisi erialaineid õpetavatel õppejõududel on vähemalt kõrgharidus või vastav kvalifikatsioon ning 3-aastane erialase töö kogemus. VV 13.08.2002 määrus nr 258 „Kõrgharidusstandard”.

<sup>30</sup> Baasmaksumusega 26 000 kr oleks rakenduskõrgharidusõppe keskmise õppekoha maksumus aastas 49 410 kr (arvestus 2006.a baasil).

15 kohaselt sisaldab õppekoha baasmaksumus ühe üliõpilase õpetamiseks tehtavaid kulutusi, välja arvatud kulutused investeeringutele, mis kuuluvad riiklike investeeringute programmi. Riiklike investeeringute programmi idee hääbumisega kadus investeeringute järjepidevus, mis tuleb taastada. Käesoleval hetkel puuduvad ka baasmaksumuses vahendid, mis kataks õpetamise kulud, sh amortisatsioonikulud.

Ainuüksi 6 HTMi haldusala riigi rakenduskõrgkooli investeeringute vajadused 2007-2013 ületavad 2005. aasta ehitushindades 800 milj krooni, sest aastatel 1996-2006 on investeeringute maht HTMi eelarves kokku olnud alla 85 milj kr. Investeeringute ja amortisatsioonikulude vajaduse kohta võib tuua kahe riigi rakenduskõrgkooli näite, kus vajaliku investeeringu osas on palutud Riigi Kinnisvara AS (RKAS) hinnangut. Tartu Kõrgema Kunstikooli investeeringute vajadus mõjutab kõrgkooli akrediteerimisel tehtud otsust. Juurdeehituse I etapi eeldatavaks maksumuseks hindas RKAS 2006.a alguses 25,3 milj krooni. Aastaseks üürimakseks kujuneks 2,47 milj krooni (211,11kr/m<sup>2</sup>), mis moodustab kõrgkooli eelarvest (12 880 tuh kr) üle 19%. Eesti Mereakadeemia hoonetekompleksi rajamise (ilma vajaliku merepääste treeningkeskuset) hinnanguliseks maksumuseks 2006.a alguses kujunes ligikaudu 250 milj krooni ning üürikuluks 27 milj kr (128,6 kr/m<sup>2</sup>), mis moodustab kõrgkooli eelarvest (29 802 tuh kr) üle 90%.

Lisaks õppe- ja teadustegevusega seotud struktuuriüksustesse investeerimisele tuleks arvestada, et Eestis on alles arenemas välja üliõpilaskülad, mis iseloomustavad paljude välisriikide ülikoole. Arvestades kõrgkoolidesse suundujate osakaalu earühmast, on kõrgkoolid ühtlasi oluline keskkond arendamiseks noorte ja täiskasvanute tervislikku ja aktiivset eluviisi (sportimisvõimalused) ning silmaringi (raamatukogud, andmebaasid). Vastavad võimalused parandavad ka ümbruskonna elanike elukvaliteeti, mistõttu vastavad investeerimisettepanekud peaksid samuti muutuma kaalumise objektiks. Kõik investeerimisotsused peavad läbima vajaduse hindamise ning olema kooskõlas kõrgkooli missiooni ning riiklike prioriteetidega.

## 2. RAHASTAMISVALEM (vt ka lisa 2)

### 2.1 Õppeasutuste tegevustoetus (TE)

Hõlmab Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt riikliku koolitustellimuse alusel moodustavate kõrghariduse esimese ja teise astme õppe õppekohtade arvestuslikku maksumust baasmaksumuse ja õppevaldkonnale, erandina õppesuunale või õppekavale kehtestatud koefitsiendi korrutisena; doktoriõppe kulud baasmaksumuse alusel; personalikulu, sh emeriitdotsentide ja –professorite tasud; eesti keele süvaõppe läbiviimise kulu muukeelsetele üliõpilastele; toetusi erivajadustega üliõpilastele; erijuhtudel vormirõivastuse ja toitlustamise katmist rahvusvaheliselt vastavate normidega reguleeritud õppekavadel (nt merendus); toetusprogramme, mis käivitatud õppetegevusega seotud tegevuste täiendavaks toetamiseks (nt haruldaste keelte õpetamise toetusprogramm, VÕTA rakendamise toetus jms) ning amortisatsioonikomponenti jooksvate investeeringute katmiseks.

Õppekoha arvestusliku maksumuse kasv läbi baasmaksumuse kasvu:

$$TE_{2008} = 1,3 * RKT_{2007} + TT_{LTT+RK} + DT + AmK_{2008} + MK$$

$$TE_{2009} = 1,1 * RKT_{(DT+LTT)2008} + (AmK + MK)_{2009}$$

$$TE_{2010} = 1,1 * RKT_{(DT+LTT)2009} + (AmK + MK)_{2010}$$

Tabel 4. Õppekohtade baasmaksumused 2008 aastal

Baasmaksumus	2007	2008
Rakenduskõrgharidusõpe	18 000	23 400
Bakalaureuseõpe	20 000	26 000
Integreeritud õpe	25 000	32 500
Magistriõpe	30 000	39 000

TE - õppeasutuse tegevustoetus märgitud aastal;  
 RKT - riikliku koolitustellimuse maht märgitud eelarveaastal;  
 AmK - amortisatsioonikomponent märgitud eelarveaastal, mis moodustab arvestuslikult 9-10% RKT alusel moodustatud õppekoha keskmisest maksumusest;

Amortisatsioonikomponent (AmK) - kulutused kõikidele jooksvatele investeeringutele ehituseks, remondiks ja sisseseadeks, pidurdamaks olemasoleva infrastruktuuri funktsionaalse väärtuse langust ning kasvatamaks investeerimisvõimekust tervikuna (säästu- ja laenusuutlikkus jm). Sealhulgas katab komponent rendimakseid (riiklike õppeasutuste puhul Riigi Kinnisvara Aktsiaseltsi rendimaksed), kuid ei kata halduskulusid (küte, puhastus, valgustus, elekter) ega administratsiooni- või juhtimiskulusid, samuti ehitus-, rekonstrueerimis- ja sisseseade-vajadust, mis kaetakse ELSF 2007-2013 vahenditest ning muinsuskaitselisi lisavajadusi.

2006. aasta riikliku koolitustellimuse alusel moodustatud üliõpilase õppekoha keskmine maksumus 40%-lise kasvu korral on 61 800 krooni. Arvestades iga üliõpilase kohta vajaliku hoonete üldpinna (8m<sup>2</sup>), ehitusmaksumuse (23 000 kr) ja amortisatsiooninormiga (4-5%) oleks Tartu Ülikooli näitel amortisatsioonikomponent 7360-9200 kr.<sup>31</sup> Mudelis on arvestatud 2008. a amortisatsioonikomponendiks 6 500 kr riikliku koolitustellimuse alusel moodustatud õppekohal õppiva üliõpilase kohta, mis moodustab 9,5% õppekoha keskmisest kogumaksumusest (68 800 kr). Amortisatsioonikomponendi jaotamisel on otstarbekas rakendada õppevaldkondade osas erinevaid koefitsiente, võttes eelarve kavandamisel arvestuse aluseks n-2 õppeaasta andmed ning vaid need institutsioonid, kellele esitatud RKT maht aastas ületab 25 õppekohta (vt ka tabel 5).

Tabel 5. Amortisatsioonikomponendi maht eelarveaastal ning osakaal riiklikust koolitustellimusest

Aasta	AMK (milj)	Valem	RKT (milj)	Osakaal
2008	178,2	k*6500	1830,4	9,7%
2009	191,9	k*7000	2009,0	9,6%
2010	211,1	k*7700	2207,6	9,6%
2011	233	k*8500	2428,3	9,6%

Märkus: k = 1,0 va sotsiaalteaduste, äriduse ja õiguse õppevaldkond, kus k = 0,5.

TT<sub>LTT+RK</sub> - täiendav taotlus 2008. aastal loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkondade koefitsientide kasvuks (2,0 ->2,4; 2,1 ->2,5; 2,3 ->2,8) ning rakenduskõrgharidusõppe baasmaksumuse lisakasvuks (23 400 -> 26 000), mis 2009. ja 2010. aastal arvestatud õppeasutuse tegevustoetuse hulka<sup>32</sup>;

<sup>31</sup> TÜ arvutus. Taimo Saan 29.01.2007

<sup>32</sup> Arvutustes kõigepealt tõstetud baasmaksumust 30%, seejärel rakenduskõrgharidusõppe baasmaksumust ning uute baasmaksumustega arvestatud LTT valdkondade koefitsientide kasv. 2008.a kuludeks koefitsientide kasvust vastavalt 114,4 milj krooni, 2009.a 125,8 milj kr; 2010.a 138,4 milj kr

DT - õppekoha baasmaksumusse lisanduvad doktoranditoetused, mis on 2009. ja 2010. aastal arvestatud õppeasutuse tegevustoetuse hulka;

Doktoriõppe õppekoha baasmaksumusse on ettepanek lisada õppetootuste ja õppelaenu seadusega ette nähtud doktoranditoetuse vahendid, pikendades ühtlasi 6000 kr stipendiumi maksmist seniselt 10 kuult 12 kuule (vt tabel 6). Teravamaks probleemiks on doktoriõppe rahastamisel kasvanud see, et (1) RKT esitamisel ei arvestata doktoriõppe tegeliku saavutatava efektiivsusega (riikides keskmiselt 60-65%) mistõttu RKT-st suurema vastuvõtuga kaasnevad ülikoolile ja üliõpilastele doktorantide toetamisega seotud probleemid ning (2) õppekoha maksumuse arvestamine erinevatel aastatel erinevalt muudab ülikeeruliseks eelarve kavandamise, seda eriti baasmaksumuse muutumise ja vastuvõtu ning lõpetajate arvu kasvu planeerimise tingimustes (vt ka tabel 7).

Sooviks on siduda doktoriõppe maksumus kokku doktorantide toetamisega, sest doktoriõppe lõpetamise efektiivsuse tõusu saab saavutada juhendamise kvaliteedi ja toetuste kasvu abil, otsides nende vahel vastavas valdkonnas parimat tasakaalu. Eelarve planeerimise seisukohalt on läbipaistev ja selge mudel, kus iga aasta kohta on doktoriõppe maksumus sama (200 000 kr) ning täiesti eraldi vastuvõtt on kavandatud tulemlikkuse indikaatorina planeeritavate lõpetajate arv eelarveaastas. Selline mudel võimaldab rakendada ülikoolidel ka osakoormusega õpet.

Tabel 6. Doktoriõppe rahastamise mudel

	KOKKU	I aasta	II aasta	III aasta	IV aasta	Lõpetamine
KEHTIV:						
Õppekoha maksumus	500 000	150 000	150 000			200 000
Doktorandi toetus	240 000	60 000	60 000	60 000	60 000	
<b>KOKKU</b>	<b>740 000</b>					
ETTEPANEK:						
Baasmaksumus	1 000 000	200 000	200 000	200 000	200 000	200 000
sh õppekoha maksumus*	604 000*	92 000	92 000	92 000	128 000	200 000
sh doktorandi toetused*	396 000*	108 000	108 000	108 000	72 000	

Märkus: Õppekoha maksumuse ja toetuste omavaheline jaotus on indikatiivne, sest sõltub ülikooli valikutest ja toetatavate üliõpilaste arvust. Toetuste minimaalne maht (kui toetust saab vaid üks doktorant) oleks 4 aasta jooksul kokku 288 000 kr (4 \* 72 000 kr). Eeldatav toetuste maht aastas oleks 1,5 kordne (1,5 \* 72 000 kr).

Tabel 7. Doktoriõppe vastuvõtu ja lõpetajate arvu kavandamine

Õppeaasta	Kavandatav RKT	Planeeritav lõpetajate arv*	Kokku 4 aasta RKT	Orienteeruv toetatavate doktorantide arv (1,5*RKT)	Eelarve (milj)	sh arvestuslik toetuste maht (milj)
2008/09	280	170	955	1433	225,0	103,1
2009/10	300	200	1015	1523	243,0	109,6
2010/11	325	230	1095	1643	265,0	118,3
2011/12	333	250	1170	1755	284,0	126,4

Märkus: Planeeritavad lõpetajate arvud on oodatavad tulemused, kuid täpsustuvad ülikoolide esitatavate andmete alusel. RKT vastuvõtu juures ei ole arvestatud välisüliõpilasi puudutavate meetmetega, mis lisanduvad täiendavalt vastuvõttu peale projekti käivitumist.

MK - muud kulud, sh emeriitprofessorite ja –dotsentide tasud, hariduslike erivajadustega üliõpilaste toetused, väikesemahulised toetusprogrammid;

## 2.2 Investeeringud avalike ülikoolide ja riigi rakenduskõrgkoolide infrastruktuuri (IN).

IN = ELSF<sub>2002-2004</sub> + ELSF<sub>2007-2013</sub> + TT

ELSF<sub>2002-2004</sub> - EL struktuurfondide vahendid perioodil 2004-2006;

ELSF<sub>2007-2013</sub> - EL struktuurfondide vahendid perioodil 2007-2013<sup>33</sup>;

Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013. Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava prioriteetne suund: Eesti T&A konkurentsivõime tugevdamine teadusprogrammide ja kõrgkoolide ning teadusasutuste kaasajastamise kaudu.

Alasuund: T&A asutuste ja kõrghariduse, sh rakenduskõrgkoolide üldise infrastruktuuri kaasajastamine: ühenduse osalus teadus- ja arendusasutustele 1 386 700 tuh krooni, kõrgharidusele 590 210 tuh krooni.

Alasuund: Teadusaparatuuri ja -seadmete kaasajastamine: ühenduse osalus teadus- ja arendusasutustele 1 386 700 tuh kr, kõrgharidusele 196 735 tuh krooni.

TT - täiendav taotlus investeeringutele, mis ei ole teostatavad ELSF<sub>2007-2013</sub> vahenditest.

Investeeringud, mis (1) ei ole meetmesse kavandatud (nt ühiselamud, spordihooned, sööklad vms), (2) ei kuulu ELSFi rakendamise prioriteetide hulka (rahvuskultuur, humanitaaria, kaunid kunstid vms) või (3) ei ole teostatavad ELSF vahendite ebapiisavusest tulenevalt. Kõrghariduse investeeringuvajaduste alla kuuluvad rakenduskõrgkoolid ja ülikoolide kolledžid, kuid samuti ülikoolide struktuuriüksused (õppehooned), mis ei ole täies mahus või osaliselt seotud teadus- ja arendustegevuse või T&A prioriteetidega.

## 2.3 Õppetoetused (ÕP)

Riikliku õppetoetuste süsteemi muutmisel on esialgu seatud eesmärgiks tagada õiglane juurdepääs kõrgharidusele võimaldades pühendumise õpingutele. Selleks suurendatakse riigieelarvest õppetoetusteks eraldatavat raha samas proportsioonis riigieelarvest kõrgharidusele eraldatud summadele. Kava on koos Eesti Üliõpilaskondade Liiduga töötada välja ja viia ellu uus õppetoetuste süsteem, mis jääb siiski sõltuma õppeedukusest. Õppekoha baasmaksumuse kasvu taotlus eeldab järgmisel kolmel aastal kavandatud vahendite mahu 1,4 kuni 1,7 kordset kasvu (vt tabel 8). Eelarves on kavandatud õppetoetuste mahu kasv ligikaudu samas tempos riikliku koolitustellimuse rahastamise kasvuga. Arvestuslikult moodustaks õppetoetuste osakaal õppeasutuse tegevuskuludest<sup>34</sup> vähemalt 11% ning kõrghariduse kogukuludest (HTMi eelarves) vähemalt 7%.

<sup>33</sup> RES 2008-2011 planeeritud väljamaksetest on käesoleva rakenduskava eelarves arvestatud investeeringute kavast kõrghariduse objektidele erinevatel aastatel 20 kuni 35% väljamaksetest ning seadmete ja aparatuuri programmist valdavalt 10% (erandina kuni 20%). T&A vahendite osa on kavandatud T&AI strateegia aastateks 2006-2015 rakendusplaanis.

<sup>34</sup> Sh doktoranditoetused ja va amortisatsioonikomponent kui uus meede tegevustoetustest võrreldes 2007. aastaga

Tabel 8. Õppeasutuse tegevustoetuseks ja õppetoetusteks kavandatud vahendite kasv võrreldes RES 2007 – 2010 kavandatuga ning õppetoetuste osakaal kõikide kulude ning õppeasutuse tegevustoetuse mahu võrdluses.

	2007	2008	2009	2010
Riiklik koolitustellimus RES 2007 baastase	1215,3	1215,3	1215,3	1215,3
Riiklik koolitustellimus (va arvestuslik dr. toetus)		1727,3	1899,3	2089,3
Kasv kordades		1,4	1,6	1,7
Õppetoetused RES 2007 baastase	159,8	159,8	159,8	159,8
Õppetoetuste taotlus (va doktoriõpe)		210,2	231,2	252,3
Kasv kordades		1,3	1,4	1,6
Õppetoetuste osakaal*				
kogukuludest	9,7%*	7,2%	7,1%	7,3%
õppeasutuse tegevustoetusest (va AMK)	13,0%*	11,3%	11,3%	11,3%

Märkus: Riikliku koolitustellimuse vahenditest on 2008-2010 maha arvestatud arvestuslik doktoranditoetuste maht, mis sisaldub uue mudeli kohaselt baasmaksumuses.

\* Õppetoetuste osakaal hõlmab 2007.a doktoranditoetusi (ca 38% eelarvest). Ilma doktoranditoetusteta (56,85 milj kr) moodustanuks õppetoetuste maht (ca 103 milj kr) 2007.a kogukuludest vaid 3,4% ning õppeasutuse tegevustoetusest 8,1%.

2008.a eelarves on arvestatud, et toetusefondi koefitsiendiks on arvestuslikult 0,4 (senise 0,35 asemel) ning toetuse summaks indikatiivselt 2000 kr (seni 800 kr + 400 kr täiendav toetus).

Tabel 9. Õppetoetusteks kavandatud vahendite maht aastatel 2008-2010 ning toetuse suurus\*

Aasta	Eelarve (milj)	Toetuse suurus
2008	210,2	2 000 kr
2009	231,2	2 200 kr
2010	252,3	2 400 kr

Märkus: \* Põhitoetuste fondi koefitsiendiks on arvestatud kõikidel aastatel 0,40. Toetuse määr ja arvestus on indikatiivsed.

Õppetoetuste maksmise põhimõtted ja kord tuleb välja töötada vastavas töörühmas, kes võib teha käesolevast mudelist erinevaid otsuseid. Seoses doktoranditoetuste maksmise muutmisega on kõrghariduse esimesel ja teisel astmel õppetoetuste maksmiseks eelarve kasv kahekordne (100%)<sup>35</sup>.

## 2.4 Lepingulised kohustused (LE)

2007. aastal on HTMi eelarves Tartu Ülikooli Eurokolledži tegevuse toetamine 2 127 tuh krooni, Tallinna Ülikooli Eesti Pedagoogika Arhiivimuuseumi tegevuse toetamine 1 175 tuh krooni. Tartu Ülikooli Kliinikumi tegevuse toetamine 10 000 tuh krooni. Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu tegevuskuludeks on 2007. a 9000 tuh krooni (leping lõpeb). Riikliku info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kõrgharidusprogrammi Tiigriülikool+ elluviimiseks 2007. aastal on kavandatud riigieelarvest 18 964 799 krooni.

Lisaks on residentuurikuludeks 2007.a kavandatud 88 355 000 krooni. Kuna arst-residendid ei ole üliõpilased, residentuuritellimuse ettepaneku koostab ning arstide palgaläbirääkimistel osaleb

<sup>35</sup> Kehtiva mudeli kohaselt oleks 2008.a eelarve kõrghariduse kahele esimesele astmele kavandatud 210 milj kr asemel 103 milj kr.

Sotsiaalministeerium ja tegu ei ole hariduskuludega, siis ei hõlma rakenduskava eelarve residentuurikulusid. Arengukava kohaselt tuleks need kulud üle viia Sotsiaalministeeriumi eelarvesse.

Lepingulised kohustused tuleb eraldi rahastamise töörühmas läbi töötada, kuid sarnaselt juba võetud kohustustega on vaja näha ette tegevustoetused nendele ülikooli struktuuriüksustele, mis tulenevalt ülikooli missioonist ja ülesandest on antud ülikooli hallata. Ülikooliseaduse § 4 lõike 1 kohaselt on ülikool lisaks teadus-, arendus- ja õppeasutusele ka kultuuriasutus ning sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on ülikooli üks eesmärk osutada ühiskonnale vajalikke õppe- ja teadustegevusel põhinevaid teenuseid. Tulenevalt püstitatud ülesandeks tuleb kavandada avalikku teenust pakkuvate ülikoolide muuseumide, raamatukogude, kuid samuti õppekliiniku vm üksuste tegevustoetused. Toetused peavad tuginema ühtsetele ja selgetele põhimõtetele ning moodustama õppeasutuse tegevustoetusega võrdluses sellest kuni 3-4%.

Tabel 10. Lepinguliste toetuste jaotumine ning Tiigriülikool+ programmi eelarve maht aastatel 2007-2010 (milj kr)

	2007	2008	2009	2010
TÜ Kliinikumis arstiõppe kliinilise osa läbiviimise kulud	10,0	20,0	22,0	22,0
TÜ Eurokolledži tegevuskulud	2,1	2,1	2,1	2,1
TLÜ Arhiivimuuseumi tegevuskulud	1,2	1,2	1,2	1,2
Raamatukogude tegevuskulud*	9,0	35,0	35,0	35,0
Muud lepingud (muuseumid jt avalikud teenused)	0,0	10,0	10,0	10,0
<b>Lepingulised toetused KOKKU</b>	<b>22,3</b>	<b>68,3</b>	<b>70,3</b>	<b>70,3</b>
Tiigriülikool+ programmi elluviimine	19,0	24,0	24,0	24,0

Märkus: \* 2007.a eelarves TLÜ Akadeemilise Raamatukogu tegevuskulud (leping lõpeb)

## 2.5 Arendusprogrammid (APRO)

$$APRO = 0,66(\ddot{O}A+E\ddot{O}) + 0,26RA + 0,8VV$$

Tabel 11. Kõrghariduse programmide arvestuslik väljamaksete eelarve 2008-2010 koos avaliku sektori kaasfinantseeringuga milj. kr

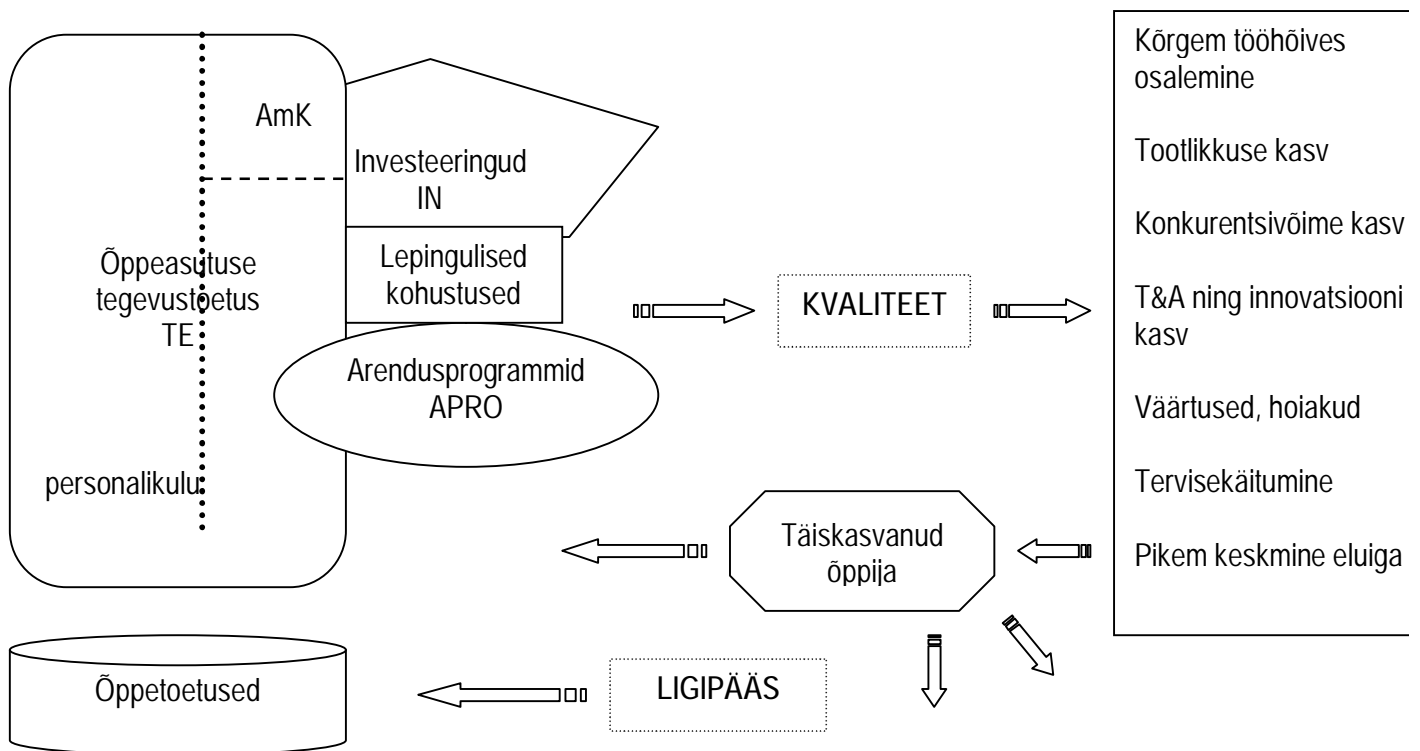
Programm	2008	2009	2009	Osakaal 2008-2010
Haridusteaduse edendamine (85+10%)	4,4	10,1	10,9	8%
Rahvusvahelistumine (85+10%)	21	29,2	31,2	26%
Õppekavaarendus ja e-õpe (95%)	87	60	60	66%
	112,4	99,3	102,1	

Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013 Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetne suund: Teadus- ja arendustegevuse inimressursi arendamine. Kõrghariduse vahendid kokku 627 763 500 krooni, teadus- ja arendustegevuse vahendid kokku 980 000 000 krooni.

**ÖA+EÖ** - 100% kõrghariduse vahenditest rahastatavad õppekava arendamise ja e-õppe programmid ning muud projektid (meede 2.2: Kvaliteetne ja eesmärgistatud kolmanda taseme õpe). Väljamakseteks on perioodil 2007-2010 kavandatud meetme kogumahust 51%.

**RA ja VV** - osaliselt kõrghariduse vahenditest rahastatavad rahvusvahelistumise (RA) ning võtmevaldkondade (VV) programmid (Meede 2.1: Jätkusuutlik ja atraktiivne teadus- ja

arendustegevus). RA programmi kavandatud väljamaksetest arvestatud 45% ning VV programmi raames 15% kõrghariduse vahenditeks.



Joonis 5. Riiklik vastutus kõrgharidusele ligipääsu ja kvaliteedi kindlustamiseks vajaliku rahastamise tagamisel ning oodatav mõju ühiskonnale

*„Me võlgneme oma üliõpilastele ja laiemalt kogu ühiskonnale kõrgharidussüsteemi, milles neile endile antakse parimad võimalused otsida ja leida oma tiptase.“*

*Sorbonne'i deklaratsioon, 25.mai 1998.*

### 3. KÕRGHARIDUSE KVALITEEDI KINDLUSTAMINE

#### 3.1 Kõrgkoolide vaheline kvaliteeti väärtustava ja otstarbeka tööjaotuse kontekst

Kõrghariduse massistumine ning kõrgkoolide võrgu laienemine on mitmes riikides toonud kaasa diskussiooni selle üle, kas vastavas riigis on ülesannete jaotus kõrgkoolide vahel piisavalt selge ning kas kõrgkoolide suurus on piisav, et tagada õppe- ja teadustöö kvaliteet ning võistlusvõime rahvusvahelises kontekstis. Nii näiteks on Soome algatanud kõrgharidussektori restruktureerimise nentides järgmist:

*"... Key development principles are specialization and networking. The structure of higher education sector network will be renewed through larger entities by reducing the number of units. ... The declining number of young people requires the evaluation of dimensioning and reallocation of higher education supply. In order to ensure the balance among disciplines, regions, and language groups and to avoid duplication, the supply of higher education must be steered in both the university and polytechnic sector in accordance with consistent principles. ... Rationalisation of activities will provide higher education institutions with an opportunity to improve the quality and impact of their basic tasks. ..."*<sup>36</sup>

Võrreldes Eestiga on Soome kõrgkoolide autonoomia oluliselt piiratum, sõltudes rohkem keskvalitsuse otsustest. Kuid sarnaste küsimustega tegelevad ka riigid, kus keskvalitsuse roll teenuste pakkumisel on väiksem kui Skandinaavia heaoluühiskonnas. OECD haridusekspertide hinnangul on Uus-Meremaa näide, kus on juurutatud regulatiivne raamistik, mis võimaldab tasakaalustada riiklikke ja autonoomsete kõrgkoolide huve:

---

*"... the development of a focused, high quality, relevant, and accessible tertiary education system in a small country with limited resources requires differentiation and specialization of tertiary education organizations, and effective links between them ..."*

Uus-Meremaa kolmanda taseme hariduse strateegia (2004)<sup>37</sup>

---

Eestil ei ole vaja kopeerida ühtegi teist riiki oma kõrghariduskorralduse täiustamisel, kuid kõrgharidusstrateegia koostamise arutelud viitasid selgelt sarnaste probleemide olemasolule. Samas puudub Haridus- ja Teadusministeeriumil senini õiguslik alus otstarbekuse hindamise ja vastavate otsuste tegemiseks õppekavade registreerimisel – riikliku koolitustellimuse ning investeeringute eraldamise käigus on küll püütud erialade ning kõrgkoolide prioriteetsust rõhutada, ent õppekavade registreerimise aluseks on dokumentide alusel kvaliteedinõuete täitmise hindamine. Eeldades, et eesseisev õppurite arvu langus survestab veelgi kõrgkoolide kvaliteedinõudeid, on vaja tänaseks välja kujunenud olukorda kriitilisemalt hinnata.

Kõrgharidusstrateegias väljatoodud eesmärgi – kujundada Eesti kõrghariduse otstarbekas struktuur, püüeldes kvaliteeti väärtustava ja otstarbeka tööjaotuse poole õppeasutuste vahel – rakendamise mehhanism vajab kokkuleppimist, et tagada strateegias märgitud tähtaja (1. september 2008.a.) täitmine. Selleks tasub analüüsida teiste riikide praktikat ja kogemusi kõrgkoolide juhtimisel süsteemi tasemel, et rakendada meie jaoks sobivaim lahendus.

#### 3.2 Kõrgkoolide tööjaotus

---

<sup>36</sup> "Science, Technology, Innovation", lk. 24, väljaandjaks Soome Teaduse ja Tehnoloogia Nõukogu, 2006.

<sup>37</sup> Uus-Meremaa rahvuslik raport projekti "OECD Review of Tertiary Education" jaoks, lk. 108. <sup>37</sup>

<http://www.oecd.org/dataoecd/20/46/36441052.pdf>

Kõrgkoolide poolt pakutud õppekavade osas valiku tegemiseks, nende profiili selgemaks väljatoomiseks ning sellega seonduvate võimalike struktuurialsete ümberkorralduste läbiviimiseks on vajalik tekitada kõrgkoolide jaoks motiveeriv ning koostööd soosiv keskkond. Demograafilise languse eel on vaja analüüsida pakutavate õppekavade sisulist kattuvust eri kõrgkoolides ning nende kvaliteeti. Eesmärgiks peaks saama kvaliteeti väärtustav otstarbekas tööjaotus kogu Eesti kõrgharidussüsteemis, kus igal tegutseval kõrgkoolil on selgelt eristuv profiil ühiskonna teenimisel. Riigikogus heakskiidetud kõrgharidusstrateegia näeb ette nn akadeemilise tööjaotuse käsitlemise Vabariigi Valitsuse tasandil<sup>38</sup>, kus esitatakse loetelu akadeemilistest kraadidest (magistri- ja doktorikraadidest), mille väljastamise õigus on igal ülikoolil. Kõrgkoolide õigus rakendusharidusliku suuna õppe pakkumiseks võiks samuti olla määratletud VV määruuses õppesuundade tasemel.

Ümberkorralduste ettevalmistamiseks loetakse platvorm läbirääkimisteks riigi ja kõrgkoolide vahel. Läbirääkimised saavad põhineda õppekavade analüüsile, mille täpsemad kriteeriumid vajavad väljatootamist ja kokkuleppimist, kuid vältimatult tuleb arvestada kvaliteeti, sihtrühmade eristatavust, regionaalsust, prioriteetsust ühiskonna jaoks. Lõpptulemuseni jõudmisel tuleks arvestada nii kõrgkoolide tänast väljakujunenud situatsiooni pakutavate õppekavade osas, strateegilisi suundumusi, Eesti riigi eelarveliste vahendite mahtu, teatud tasemel vajatavate spetsialistide arvu ning lähiriikide kõrgkoolide poolt pakutavat.

Avaliku sektori eelarvest rahastatavate kõrgkoolide puhul on ilmne vajadus rakendada õppekavade hindamisel ühtlasi otstarbekuse printsiipi, mille rakendamine peaks toimuma õppesuunapõhiselt. Erakõrgkoolide puhul keskendutakse, vastavalt kõrgharidusstrateegia ettevalmistamise raames kokkulepitule, kvaliteedi- ja finantsjätkusuutlikkuse kriteeriumitele, otstarbekuse hinnangu õiguskeskvalitsuse tasandil puudub.

Relitsentseerimise protsessi läbiviimine tekitab olukorra, kus riiklikul tasandil on kinnitatud, milliseid kraade tohib iga kõrgkool väljastada. Sellest johtuvalt peaks kõrgkoolidele jääma pädevus otsustamiseks nende kraadideni viivate õppekavade sisu üle. Seeläbi saaks kõrgkoolidel olla õigus muuta õppekavu vastavalt muutustele ühiskonnas ja majanduses ning rakendada varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamist ilma formaalsete, ainekavast või õppekava struktuurist tulenevate piiranguteta. Suurem paindlikkus õppekavade osas on kõrgkoolidele ka vajalik ühisõppekavade loomisel ja pakkumisel, seda nii siseriiklikult kui välisriikide kõrgkoolidega koostöös.

Arvestades protsessi läbiviimise keerukust, planeerib Haridus- ja Teadusministeerium kõrgkoolide jaoks motiveerivad mehhanismid ümberkorralduste läbiviimiseks, planeerides sh struktuuritoetuse vahendid vastavate protsessi toetuseks. Uute regulatsioonide ja struktureerimise protsessi põhimõtete väljatootamiseks käivitatakse Haridus- ja Teadusministeeriumi juures tegutsev tööühm, mille ülesandeks on protsessi põhimõtete ja ümberkorralduste kriteeriumite kinnitamine. Kõrgharidusstrateegias relitsentseerimise tähtajana kirjeldatud 1. sept. 2008.a. on suunatud kõrgkoolide vahelise akadeemilise tööjaotuse fikseerimisele. Üleminek uuele, senisest erinevemale, kõrghariduskorraldusele on pikema-ajalisem, sest väljastatud õppekavade koollisload ja akrediteerimise hinnangud kehtivad väljastamise ajal märgitud tähtaegadeni.

---

<sup>38</sup> Analoogselt korraldusele Soome Vabariigis, kus Valitsus otsustab, mis õppevaldkonnas ja mis tasemel kraade iga ülikool tohib väljastada.

### 3.3 Kvaliteedikindlustus

Kinnitatud kõrgharidusstrateegia näeb ette akrediteerimissüsteemi muutmist diplomite tunnustamise aluselt kõrgkooli eneseparandusele õppesuuna tasandil ning kohustusliku institutsionaalse akrediteerimise juurutamise. Akrediteerimissüsteemi ümberkorralduste tegemisel tuleb arvestada Euroopa Kõrgharidusruumi suundumusi, sh üle-Euroopalise akrediteerimisagentuuride registri tekkimist ning kõigi rahvuslike kvaliteediagentuuride hindamise vajadust, kes soovivad nimetatud registri liikmeks saada. Eesti akrediteerimiskeskuse liitumise eelduseks loodava registriga, on akrediteerimishinnangute senise otsustamisprotsessi muutmine. Eesmärgiks on olukord, kus kvaliteediotsuste tegemine on sõltumatu ekspertide kogu vastutus ning haridus- ja teadusministril puudub õigus protsessi sekkuda. Vastavalt 2003.a. haridusministrite poolt Bergenis kokkulepitule, peab kõrghariduse kvaliteedikindlustamine põhinema printsiipidele, mis on koondatud Euroopa Kvaliteedikindlustamise Agentuuride võrgustiku ENQA juhendmaterjalis – *“Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area”*<sup>39</sup>. Täpsemad põhimõtted registri loomise ja selle liikmekssaamisega seonduvalt kiideti heaks 17-18. mail 2007 Londonis toimunud Euroopa kõrgharidusruumi haridusministrite konverentsil.

Eelpool kirjeldatud põhimõtted on osaliselt heaks kiidetud kinnitatud kõrgharidusstrateegias. Terviklike praktiliste lahenduste väljatöötamist tuleb jätkata ülikooliseaduse, rakendus kõrgkooli seaduse ja erakooliseaduse muutmise töörühmas, kus ministeeriumi ametnike kõrval on esindatud nii kõrgkoolide kui üliõpilaste esindajad.

---

<sup>39</sup> <http://www.enqa.eu/files/BergenReport210205.pdf>.

Kasutatud lühendid:

AMK – amortisatsioonikomponent;  
EITSA – Eesti Infotehnoloogia Sihtasutus;  
EL – Euroopa Liit;  
ELSF – Euroopa Liidu struktuurifondid koos nendega seotud riigieelarveliste vahenditega (sh. kaasfinantseerimine, abikõlbmatu käibemaks ja täiendav riigieelarveline eraldis);  
ENQA - *The European Association for Quality Assurance in Higher Education*;  
ESA – Eesti Statistikaamet;  
EÜL – Eesti Üliõpilaskondade Liit;  
HEV – hariduslikud erivajadused;  
HTM – Haridus- ja Teadusministeerium;  
KTK – SA Innove Karjäärinõustamise Teabekeskus;  
LTT – loodus- ja täppisteaduste ning tehnoloogia valdkonnad: loodus- ja täppisteaduste õppevaldkond ning tehnika, tootmise ja ehituse õppevaldkond (ISCED, *International Standard Classification of Education*, rahvusvaheline ühtne hariduse liigitus)  
MKM – Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium;  
OECD – *Organisation for Economic Co-operation and Development*;  
RE – riigieelarve;  
RES – riigi eelarvestrateegia;  
RKAS – Riigi Kinnisvara AS;  
RM – Rahandusministeerium;  
RKT – riiklik koolitustellimus;  
SKP – sisemajanduse koguprodukt;  
SoM – Sotsiaalministeerium;  
T&A – teadus- ja arendustegevus;  
TA&I – Eesti teadus- ja arendustegevus ning innovatsiooni strateegia aastateks 2007-2013;  
TÜ – Tartu Ülikool;  
TLÜ – Tallinna Ülikool;  
VÕTA – varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine.

Tabel 12. Üliõpilased õppeasutuste lõikes

Õppeasutuse tüüp	Omandivorm	Õppeasutuse nimi	Üliõpilaste arv 10.11.2006	Riigieelarvelistel õppekohtadel õppivate üliõpilaste osakaal (%)	Antud õppeasutuses õppivate üliõpilaste osakaal kõikidest üliõpilastest
ülikoolid	avalik- õiguslik	Tartu Ülikool	17 928	55,3%	26,1%
		Tallinna Tehnikaülikool	11 090	52,1%	16,1%
		Tallinna Ülikool	7 395	43,2%	10,8%
		Eesti Maaülikool	4 782	50,3%	7,0%
		Eesti Kunstiakadeemia	1 017	60,9%	1,5%
		Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia	632	84,3%	0,9%
	eraomand	International University Audentes	2 387	0,0%	3,5%
		Estonian Business School	1 708	0,8%	2,5%
		Euroülikool	1 052	0,0%	1,5%
		Akadeemia Nord	1 041	1,8%	1,5%
		EELK Usuteaduse Instituut	120	0,0%	0,2%
rakenduskõrgkoolid	riigiomandus	Tallinna Tehnikakõrgkool	2 566	72,2%	3,7%
		Tartu Tervishoiu Kõrgkool	1 191	87,6%	1,7%
		Tallinna Tervishoiu Kõrgkool	1 184	94,8%	1,7%
		Sisekaitseakadeemia	1 139	34,8%	1,7%
		Tallinna Pedagoogiline Seminar	897	74,7%	1,3%
		Eesti Mereakadeemia	889	90,0%	1,3%
		Tartu Lennukolledž	319	87,5%	0,5%
		Tartu Kõrgem Kunstikool	273	81,0%	0,4%
		Kaitseväe Ühendatud Õppeasutused	154	100,0%	0,2%
		eraomand	Mainori Kõrgkool	3 280	1,7%
	Sotsiaal-Humanitaarinstituut		1 173	0,0%	1,7%
	Majanduse ja Juhtimise Instituut		944	0,1%	1,4%
	Kõrgkool "I Studium"		859	0,0%	1,2%
	Eesti-Ameerika Äriakadeemia		744	0,0%	1,1%
	Eesti Infotehnoloogia Kolledž		555	61,1%	0,8%
	Arvutikolledž		254	23,6%	0,4%
	Eesti Metodisti Kiriku Teoloogiline Seminar		160	0,0%	0,2%
	Tallinna Kommertskolledž		99	0,0%	0,1%
	Tartu Teoloogia Akadeemia		68	0,0%	0,1%
	Eesti EKB Liit Kõrgem Usuteaduslik Seminar		54	0,0%	0,1%
	kutseõppeasutused	riigiomandus	Tallinna Majanduskool	1 136	69,8%
Lääne-Virumaa Kutsekõrgkool*			883	53,6%	1,3%
Võrumaa Kutsehariduskeskus			536	97,4%	0,8%
eraomand		Eesti Hotelli- ja Turismimajanduse Erakool	258	1,9%	0,4%
Kokku			68 767	45%	100%

Allikas: EHS

Märkus: \* Korraldatakse ümber rakenduskõrgkooliks 2007.a 3. septembriks.

Tabel 13\*. Haridus- ja Teadusministeeriumi kõrghariduse valdkonna hariduskulud aastal 2007 ning kulude jaotumise kava aastatel 2008\*\*-2015 riigi eelarvestrateegia (RES) meetmete ning Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006-2015 tegevussuundade lõikes

milj. kr.

		2007	2008	2009	2010	Lisavajadus KOKKU 2007-2010 võrreldes 2007.a	2011	2012	2013	2014	2015	KHS 2006-2015 tegevus- suund
<b>Riigi eelarvestateegia 2008-2011</b>												
<b>1.7.</b>	<b>Luuakse paindlikud võimalused kõrghariduse omandamiseks, mis arvestavad õppija ja ühiskonna vajadusi</b>	<b>1 425,4</b>	<b>2 245,5</b>	<b>2 461,4</b>	<b>2 701,5</b>	<b>3 132,2</b>	<b>2 971,4</b>					<b>4</b>
1.7.1.	Riiklik koolitustellimus	1 215,3	1 830,4	2 009,0	2 207,6							4
1.7.1.	Amortisatsioonikomponent	0,0	178,2	191,9	211,1							4
	välisabi	34,5										
1.7.2.	Ülikoolidele ja rakenduskõrgkoolidele õppetootused	159,8	210,2	231,2	252,3							4
	Muud toetused ja tegevuskulud <sup>1</sup>	15,8	26,7	29,3	30,5							4
<b>1.8.</b>	<b>Kaasajastatakse ülikoolide ja rakenduskõrgkoolide õppe- ja teaduskeskkond</b>	<b>175,3</b>	<b>468,3</b>	<b>470,3</b>	<b>470,3</b>	<b>883,1</b>	<b>476,3</b>					<b>4</b>
1.8.1.	Lepingulised toetused	22,3	68,3	70,3	70,3							4
1.8.1.	Infrastruktuuri arendamine, sh	153,0	400,0	400,0	400,0							4
	Investeeringute programm (ELSF)	28,4	40,9	255,9	290,1							
	välisabi (sh meede 5.2)	124,5										
<b>1.9.</b>	<b>Kaasajastatakse õppekavad ja rakendatakse uudseid õppemeetodeid</b>	<b>68,0</b>	<b>113,4</b>	<b>222,1</b>	<b>222,9</b>	<b>354,3</b>	<b>223,0</b>					<b>1; 3; 4</b>
1.9.5.	LTT stipendiumid			127,0	127,0							1
	kaasfin	6,2										
1.9.5.	Tiigriülikool+ programm	19,0	24,0	24,0	24,0							4
1.9.5.	Kõrghariduse arendusprogrammid (ELSF)	42,9	89,4	71,1	71,9							1; 3
<b>1.12.</b>	<b>Arendatakse välja kvaliteedikindlustussüsteemid</b>	<b>24,3</b>	<b>17,9</b>	<b>11,4</b>	<b>11,4</b>	<b>-32,3</b>	<b>12,0</b>					<b>2</b>
1.12.4	Kvaliteedi hindamine ja akrediteerimine	5,3	11,9	11,4	11,4							2
	kaasfin	4,1										
	välisabi	14,9	3,9									
1.12.4	Õppejõudude registri arendamine		2,1									2
<b>1.13.</b>	<b>Arendatakse teavitus ja nõustamissüsteemi</b>	<b>0,6</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>0,0</b>	<b>-1,8</b>						<b>1</b>
	kaasfin	0,2										
	välisabi	0,4										
<b>1.14.</b>	<b>Avardatakse rahvusvahelist koostööd</b>	<b>63,3</b>	<b>61,4</b>	<b>69,5</b>	<b>71,5</b>	<b>12,4</b>	<b>74,3</b>					<b>3</b>
	kaasfin	6,8										
1.14.3	Mobiilsustootused (SA Archimedes)	34,3	40,3	40,3	40,3							3
2.7.3.	Rahvusvahelistumise programm (ELSF)	22,2	21,1	29,2	31,2							3
<b>KOKKU</b>		<b>1 756,9</b>	<b>2 906,5</b>	<b>3 234,6</b>	<b>3 477,6</b>	<b>Lisavajadus</b>	<b>3 756,9</b>	<b>3 869,6</b>	<b>3 995,7</b>	<b>4 105,3</b>	<b>4 228,4</b>	
						<b>2007-2010</b>						<b>2008-2015</b>
	<b>Lisavajadus võrreldes 2007.a baasiga</b>		<b>1 149,6</b>	<b>1 477,7</b>	<b>1 720,7</b>	<b>4 348,0</b>	<b>2 000,0</b>	<b>2 112,7</b>	<b>2 228,8</b>	<b>2 348,4</b>	<b>2 471,5</b>	<b>15 509,4</b>
	sh ELSF (kaasfin+käibemaks)	242,2	155,3	356,1	393,2		341,8	222,8	125,1	63,7	20,0	1 678,0
	sh RE		994,4	1 121,6	1 327,4	<b>3 443,4</b>	1 658,2	1 889,9	2 103,7	2 284,7	2 451,5	<b>13 831,4</b>
	<b>Kasv võrreldes eelmise aastaga (RE)</b>		<b>1 149,6</b>	<b>328,1</b>	<b>243,0</b>		<b>330,7</b>	<b>231,7</b>	<b>213,8</b>	<b>180,9</b>	<b>166,9</b>	

Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006-2015	2008	2009	2010
TEGEVUSSUUND 1	25,4	152,1	152,9
TEGEVUSSUUND 2	17,9	11,4	11,4
TEGEVUSSUUND 3	125,4	115,5	117,5
TEGEVUSSUUND 4	2 737,8	2 955,7	3 195,8
<b>KOKKU RES 2008-2010</b>	<b>2 906,5</b>	<b>3 234,6</b>	<b>3 477,6</b>

<sup>1</sup> Sh emeritprofessorite ja -dtsentide tasud, Eesti Mereakadeemia kadetide toitlustuskulud, väikesemahulised toetusprogrammid, strateegia elluviimiskulud

Märkus:

\* Tabelis kajastuvad kulud ja nende jaotus on rakenduskava tabelis 14 kirjeldatud eesmärkide ja tegevuste elluviimise ning tulemusindikaatorite täitmise joudmise aluseks. Juhul, kui Riigi Eelarvestrateegias nähakse kulude katmiseks ette vahendid rakenduskavas ettenähtust erinevas mahus, muutuvad teostatavad tegevused ning tulemusindikaatorid vastavalt haridus- ja teadusministri ettepanekule.

\*\* Tabelis esitatud tegevussuundade 1-3 kulud on kajastatud rahastamissüsteemi uuendamisele suunatud tegevussuuna 4 all juhul, kui tegu on rutiinsete kuludega. Tegevussuundade 1-3 kulude all on näidatud vastava tegevussuuna eesmärkide saavutamiseks suunatud õigusruumi muutmise ja kõrgkoolidega arendusprojektidega seotud kulud.

\*\*\* Vastavalt 31. mail Vabariigi Valitsuse kinnitatud Riigi Eelarvestateegiale 2008-2011 on 2008.a kõrghariduse valdkonna eelarve kasv 438 milj. krooni, kusjuures prioriteetseteks tegevusteks on Haridus- ja Teadusministeeriumi ettepanekul riikliku koolitustellimuse alusel moodustatud õppekoha baasmaksumuse kasv 30% kõrghariduse esimesel ja teisel astmel (meede 1.7, kasv 385.95 milj), ülikoolide raamatukogude tegevustoetuste rakendamine (meede 1.8, 35 milj krooni) ja doktorõppe tulemusrahastamiseks (meede 1.7, 10 milj krooni). Välisvahendite toel käivitatakse rahvusvahelistumise ning õppe kvaliteedi parendamise programmilised meetmed (meede 1.9 ning 1.14) ning infrastruktuuri arendamine (meede 1.8).

Tabel 14. Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006-2015 tegevused, eelarve ja tulemusindikaatorid aastatel 2007-2010

TEGEVUSSUUND 1: Kõrghariduse parem seostamine ühiskonna ja õppurite ootuste ning tööturu vajadustega										
Indikaator	Eesmärk	2007	2008	2009	2010	2015	Mõjutegurid	Baastase		
Kõrgharidusega inimeste osakaal elanike hulgas.	Õppeaasta jooksul kolmanda haridustaseme (ISCED 5-6) lõpetanute arv 1000 elaniku kohta 20-29a vanusegrupis suureneb	54,0	55,0	56,5	58,0	61,0	Õppijate arvu kiirem või aeglasem kasv sõltuvalt riigi majanduspoliitika jm arengutest.	Eesti 2004 - 52,8 Soome 2003 - 59,8		
Kõrghariduse tasemel loodus- ja täppiseaduste ning tehnoloogia valdkondade lõpetajate osakaal	Loodus- ja täppiseaduste ning tehnoloogia valdkondade lõpetajate osakaal. Osakaal kasvab aastaks 2015 vähemalt EL riikide keskmise tasemeni.	20%	20%	21%	22%	24%	Õppida soovijate hulk LTT valdkonnas. Täiskasvanud õppijate muud eelistused, mis kahandab RKT osakaalu. Paralleelseks eesmärgiks osakaalu kõrval kasv absoluutarvudes.	Eesti 2006 - 19,3%; EL25 2004 - 23,6%;		
Elukestvas õppes osaleva 25.- 64. a elanikkonna osakaal.	Erinevate eagruppidele võimaldatakse kõrgkoolide poolt kõrgharidusele ligipääs	6%	7%	8%	10%	12,5%	Eesmärgi täitmine ei hõlma vaid kõrgharidusega inimesi.	Eesti 2005 - 5,9%; EL25 2005 - 11%		
Kõrgharidusega inimeste tööhõives osalemise määr 25-64 aastaste vanusegrupis	Kõrgharidusega inimesi iseloomustab kasvav tööhõives osalemise määr.	86,6%	86,7%	86,7%	86,9%	88,0%	Potentsiaalse majanduskasvu- ja languse võimalik mõju. Paralleelselt jälgitakse uuringute abil katkestajate tööhõive määra.	Eesti 2005 - 86,2% EL25 2005- 82,5%		
Eelarve		1,0	25,4	152,1	152,9					
sh ELSF		1,0	25,4	25,1	25,9					
Tegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Kaasatavad üksused	Eelarve detailsem jaotus				Sihtgrupp	Vahe tulemus	kommentaariid
				2007	2008	2009	2010			
Analüüsi- ja prognoosisüsteemi loomine tööturu arengute paremaks arvestamiseks kõrghariduse mahtude ja valdkondliku kujundamisel (Kõrgharidusstrateegia (KHS) tegevussuund (T) 1, punkt (p.) 1	2008	MKM, SoM, HTM		n.a	n.a	n.a	n.a	Põhikooli, gümn. ja KÕA lõpetajad, ettevõtjad, avalikkus	Koostööprotokoll, mis täpsustab osaleva ministri ülesanded koostöös.	Rahastatakse erinevatest allikatest.
Ühtsetel põhimõtetel toimiva riikliku kutse- ja karjäärinõustamissüsteemi loomine, mis arvestab ühiskonna/tööturu arenguid ning võimaldab õppuritel leida oma huvidele ja võimetele sobivad õppekavad ning hõlbustab erialavalikut KHS T1, p. 2	väljatöötamine 2007, rakendamise 2008	HTM	KTK, EÜL ja teiste noorteorganiatsioonide esindajad	ELSF	ELSF	ELSF	ELSF	Eesti elanikkond	Nõustamis- ja teavitusspetsialistide arv 1000 elaniku kohta (võimaldab hinnata teenuse kättesaadavust).	Vastutab HTM noorteosakond. Kõrghariduse valdkonnale täiendavad ELSF vahendid
Riikliku toetamise põhimõtete väljatöötamine täiskasvanute täiendkoolitusele KHS T1, p. 3.	2007	HTM		ELSF	ELSF	ELSF	ELSF	25-64 aastane elanikkond	Põhimõtted välja töötatud.	Vastutavad HTM elukestva õppe eest vastutavad ametnikud. Kõrghariduse valdkonnale täiendavad ELSF vahendid
Riiklik toetus kõrgkoolidele õppetöölaseks innovatsiooniks, sh õppetöö paremaks seostamiseks teadus- ja arendustööga, uurimistulemuste juurutamiseks praktikasse ning õppeasutuste ja ettevõtete/ erialaliitude koostöök KHS T1, p. 4.	2008-10	HTM	rektorite nõukogude, EÜL, MKM esindajad	0,0	4,4	10,1	10,9	Kõrgkoolid ning teadus- ja arendusasutused	ESF programmi raames käivitatud koostööprojektide arv.	Iseloomustab sidet õppeasutuste ja ettevõtluse/avaliku sektori vahel ning soodustab innovatsiooni.
Pilootprojekti raames võimaldatakse noortele ligipääs rakenduskõrgharidusliku õppe õppekavadele põhihariduse järgsetelt kutsekeskhariduslikelt õppekavadelt ilma riigieksameid läbimata	2008	HTM	Kõrgkoolid	n.a	tegevus-suund 4	tegevus-suund 4	tegevus-suund 4	Põhihariduse baasil kutsekeskhariduse omandanud noored	Kõrghariduse tasemel jätkavate kutsekeskhariduse omandanute arv ja osakaal kutsekeskhariduse omandanute ning lõpetajate arv (iseloomustab õppima asujate võimet õpingud edukat läbida).	2005/06 oa lõpetanute asus õppima 2006/07oa 301 inimest (s.o 8,1% KKP lõpetajatest). Rahastamine 4 tegevussuuna all.



Nouete täpsustamine kõrgkooli õppe- ja teadustööle ning kvaliteedile (sh. kvaliteedileppe põhipunktide jõustamine) ning kõrgkoolide tegevusele. Vastavad muudatused Ülikooli-, Rakenduskõrgkooli- ja Erakooliseaduses ning VV määruses "Kõrgharidusstandard" KHS T2, p. 1, 2, 3, 4, ja 15.	2007-08	HTM	rektorite nõukogude, EÜL esindajad	n.a	0,0	0,0	0,0	Õppejõud, üliõpilased	Jõustunud õigusaktide muudatused (2008)	HTMi üldkulud.
Koolitusloa väljastamise protsessi põhimõtete väljatöötamine KHS T2, p. 5,6,7 ja 8.	2007, läbivm. 2007-08	HTM	rektorite nõukogude, EÜL esindajad	n.a	2,5	1,5	0,0	kõrgkoolid, üliõpilased	Hindamisprotseduurid läbinud ning koolitusloa omandanud kõrgkoolide ja õppekavade arv.	
Akrediteerimissüsteemi põhimõtete uuendamine, selle muutmise järjepidevaks kõrgkooli eneseparendamiseks KHS T2, p. 9,10,11, 12 ja 13	2007-08 jõus. 2009/10 õa	HTM	rektorite nõukogude, EÜL esindajad	5,4	9,4	9,9	11,4	kõrgkoolid, õppejõud, üliõpilased	Kõigi kõrgkoolide pakutavade õppekavade läbimisel väljastatakse riiklik diplom.	
Luuakse Eesti Hariduse Infosüsteemis õppejõudude register, milles registreeritakse iga õppeasutusega seotud õppejõud. Loodav õppejõudude register peab arvestama ETIS's käivitatut KHS T2, p. 14.	2007-08	HTM	rektorite nõukogude esindajad	n.a	2,1	n.a	n.a	Õppejõud, laiem avalikkus	Õppejõud on andmebaasis registreeritud 2010 - 100%	Registri ülalpidamine HTMi üldkuludes.
Kõigil Eesti kõrgkoolidel on kohustus käivitada sisemine kvaliteedikindlustuse süsteem, mis arvestab rahvusvahelisi häid tavasid KHS T2, p. 14.	2007- 09	HTM	kõrgkoolid, EÜL esindajad	n.a	3,9	n.a	n.a	kõrgkoolid, õppejõud, üliõpilased	Enese-hindamise aruannetes kajastub teave kvaliteedikindlustamise süsteemi kohta ning selle olemasolu hinnatakse akrediteerimisel	2009/10 õppeaastast jõustuv nõue akrediteerimisel. Täiendavad õppeasutuste kulud.

**TEGEVUSSUUND 3: Õppekavaarendus ja Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumine**

Indikaatorid:	Eesmärk	2007	2008	2009	2010	2015	Mõjutegurid	Baastase		
Ülikoolides õppivate välisdoktorantide ja järel doktorantide osakaal	Doktorantide arvu kasv, kelle elukohamaa ei ole Eesti, valivad õppe- ja teadustegevuseks sobivaks keskkonnaks Eesti.	3,5% (70)	3,5% (70)	4% (85)	4,5% (99)	10% (200)	Õppekeskkonna ja juhendajate kvaliteet. Teiste riikide kõrghariduspoliitika, Eesti immigratsioonipoliitika. Motivatsioon Eestisse tulla.	2005/06 õa 2,8% (56 doktoranti); 2006/07 õa 3,2% (68 doktoranti)		
Välisriiki suunduvate vahetusüliõpilaste arv sh ELI mobiilsusprogrammides	Väliskõrgkoolis vahetusüliõpilasena õppinud üliõpilaste osakaalu kasv	1% (690)	1,2%(820)	1,4%(950)	1,5%(1050)	4-5% (2000)	Õppurite motivatsioon. Vahendite piisavus.	2005/06 õa -1.05% (511 tudengit Erasmus raames, 205 Kristjan Jaagu raames)		
Eelarve		45,6	125,4	115,5	117,5					
sh ELSF		4,0	85,1	75,2	77,2					
Tegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Kaasatavad üksused	Eelarve detailsem jaotus				Sihtgrupp	Vahetu tulemus	kommentaariid
				2007	2008	2009	2010			
Kõik õppekavad varustatakse õpiväljundite kirjeldustega. Õppekavaarenduses arvestatakse seoseid kvalifikatsiooniraamistikuga ning kutsestandardiga, seostatakse praktika õpiväljundite saavutamiseks KHS T3, p. 1, 2.	2007-10	HTM	rektorite nõukogude esindajad, EÜL, tööandjad	2,0	64,0	46,0	46,0	Üliõpilased, õppejõud	Väljundipõhiste õppekavade osakaal.	Tulenevalt seadusest 2009/10 õa - 100%
Ühisõppekavade ning –diplomite väljastamiseks võimaluste loomine KHS T3, p. 3.	2007	HTM	rektorite nõukogud, EÜL esind.	n.a	0,0	0,0	0,0	kõrgkoolid, üliõpilased	Ühisõppekavade arv EHS õppekavade registris.	Iseloomustab koostööd, efektiivsusele ja kvaliteedile suunatud õppe pakumisel.
Töötatakse välja ja rakendatakse põhimõtted varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamiseks (VÖTA) õppekava täitmisel	2007	HTM	rektorite nõukogud, EÜL	n.a	ELSF	ELSF	ELSF	kõrgkoolid, üliõpilased	Sisemiste regulatsioonide olemasolu kõikides kõrgkoolides.	Vahendid sisalduvad õppekavaarenduse programmis (ELSF)

KHS T3, p. 4.			esindajad							
Kooskõlas „Eesti keele arendamise strateegiaga aastateks 2004–2010“ toetatakse eestikeelsete kõrgkooliõpikute ja õppevahendite koostamist, käivitades sh Haridus- ja Teadusministeeriumi eestikeelsete kõrgkooliõpikute ja oskussõnastike programmid KHS T3, p. 9.	2007-10	HTM	HTM, rektorite nõukogude esindajad	n.a	ELSF	ELSF	ELSF	üliõpilased, õppejõud	Programmi raames valmivate eestikeelsete kõrgkooliõpikute ja oskussõnastike arv (iseloomustab teabe paranemist ja kättesaadavust üliõpilastele).	Vastutab HTM keeleosakond. Kõrghariduse valdkonnale täiendavad ELSF vahendid.
Erialase eesti keele oskuse parendamiseks luuakse õppekavadesse erialase eesti keele õpe vähemalt 1AP mahus KHS T3, p. 10	2007-10	HTM	Kõrgkoolid	n.a	ELSF	ELSF	ELSF	üliõpilased	Akrediteerimisaruanded, kui nõue viidud sisse akrediteerimisprotsessi.	
Eesti kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia aastateks 2006-2105 elluviimine KHS T3, p. 5, 8.	2007-10	HTM	SA Archimedes, kõrgkoolid, rahvusvahelistum. juhtühm	43,6	61,4	69,5	71,5	Eesti ning välis-tudengid, õppejõud, teadlased.	Jälgitakse programmi indikaatorite täitmist	Eelarve sisaldab SA Archimedes tegevuskulusid laiemale ja ELSF vahendeid
Laiendatakse mitmekeelset doktoriõpet, toetatakse doktorantide õpinguid/töötamist semestri jooksul välismaal ja osalemist rahvusvahelistes doktoriõppe võrgustikes KHS T3, p.6,7.	2007-10	HTM	Ülikoolid	ELSF	ELSF	ELSF	ELSF	doktoriõppe üliõpilased	Doktoriõppesse astujate arv. Programmi raames välisriigis semestri või kauem õppinud doktorantide osakaal (iseloomustab doktoriõppes õppimise atraktiivsust ning kvaliteeti).	2006/07 õa doktoriõppesse õppima asunud 444. Kaasatud teadusosakond. Kõrghariduse valdkonnale täiendavad ELSF vahendid (TjaAI)

#### TEGEVUSSUUND 4: Uue rahastamiskeemi väljatöötamine ja rakendamine

Indikaatorid:	Eesmärk	2007	2008	2009	2010	2015	Mõjutegurid	Baastase		
Kõrghariduse rahastamise tase riigieelarves osakaaluna SKP-st	Riiklikuks prioriteediks seatakse kvaliteetse ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise kõrghariduse tagamine	Läheneb OECD maade keskmisele	Läheneb OECD maade keskmisele	Läheneb OECD maade keskmisele	Läheneb OECD maade keskmisele	On võrreldav OECD maade keskmisega	VV prioriteetid. Majanduse areng. Vahendite piisavus.	Kõrghariduse valdkonna hariduskulud avalikus sektoris kokku 2004- 1,05% (uus SKP)		
Kõrghariduse tasemel õpinguid üld- või kutsekeskhariduse omandamise järgselt kohelel jätkavate õppurite osakaal	Õpinguid jätkab samal aastal pärast keskhariduse omandamist vähemalt 60% õppuritest	60%	60%	60%	60%	60%	Ligipääs õpingutele. Õppimisvõimalused välisriikides. Õppida soovijate motivatsioon.	2005/06 õa lõpetanute asus 2006/07 õa õppima 63% üldkeskhariduse omandanute, 8% KKPB omandanute		
30- aastaste ja vanemate üliõpilaste osakaal kõrghariduse esimese ja teise taseme õppes	Kasvab täiskasvanud õppijate osakaal kõrghariduse tasemeõppes.	22,0%	22,0%	23,0%	23,0%	25%	Ligipääs õpingutele, sh töö ja pereelu ühildamine, õppevormid jms. Õppida soovijate motivatsioon.	2006/07 õa 20,8% ilma doktoriõppeta; EL15 2004 - 16,9%		
Doktorikraadi kaitsnute arv	t teadlaste ja inseneride järelkasvu tagamine	150	170	200	230	300	Juhendamise ja õppekeskkonna kvaliteet. Vahendite piisavus. Õppijate olemasolu.	2005/06 õa - 143		
Eelarve		1 597,5	2 737,8	2 955,7	3 195,8					
sh ELSF (investeeringud)		21,1	40,9	255,9	290,1					
Tegevus	Tähtaeg	Vastutaja	Kaasatavad üksused	Eelarve detailsem jaotus				Sihtgrupp	Vahetu tulemus	kommentaariid
				2007	2008	2009	2010			
Uuendatakse riikliku koostustellimuse esitamise süsteem. Kindlustatakse Eesti vajadustele vastav kõrgkooliõppe maht KHS T4, p. 1, 2, 3. T1 p. 7.	2007-08	HTM	Rektorite nõukogud, EÜL, Universitas	1122,2	1630,4	1794,1	1972,2	kõrgkoolid	Rahastamise määr üliõpilase kohta.	2008/09 õa tulemuslepingud.

Jooksvad investeeringud kavandatakse vahendid protsendina riiklikust koostisest ning valmistatakse ette ja rakendatakse infrastruktuuri kaasajastamiseks suunatud meetmed, tagades sh kaasfinantseerimine projektides, kus kasusaajaks avalik sektor KHS T4, p. 5.	2007-08	HTM	Rektorite nõukogud, EÜL esindajad	0,0	178,2	191,9	211,1	Kõrgkoolid	Majandusaasta aruanded. Analüüs, mil määral tagavad riiklikud investeeringud kvaliteetseks õppeks vajaliku infrastruktuuri	
Valmistatakse rakendusplaani alusel ette kõrghariduse infrastruktuuri kaasajastamiseks suunatud meetmed, mille mahuks planeeritakse ligikaudu 400 miljonit krooni aastas kümne aasta jooksul KHS T4, p. 5	2007	HTM	Rektorite nõukogud, EÜL, Universitase esindajad	48,2	400,0	400,0	400,0	Kõrgkoolid	Majandusaasta aruanded	Hõlmab ka ELSF vahendeid
Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu rahastatavate sihtsuunitlusega kõrgharidusmeetmete rahalist osakaalu hoitakse vahemikus 10–20 protsenti riigi kogukuludest kõrgharidusele KHS T4, p. 6.	2007-10	HTM	Rektorite nõukogud, EÜL, Universitase esindajad	127,9	33,3	35,3	35,3	Kõrgkoolid	Majandusaasta aruanded	Hõlmab vaid üht osa lepingulistest toetustest (kliinikum jm lepingud, va raamatukogud ja Tiigriülikool)
Üliõpilaste sotsiaal-majandusliku olukorra analüüsi põhjal töötatakse välja meetmed, mis kindlustavad õppuritele võrdsed võimalused ligipääsuks kõrgharidusele (sh. avaliku sektori eelarvest õppelaenu kustutamise otstarbekus) ja pühendumise õppetööle KHS T4, p. 10.	2007-08	HTM	Rektorite nõukogud, EÜL, Universitase esindajad	159,8	210,2	231,2	252,3	keskharidusega noored	Õppetoetuste saajate osakaal. Uurimine, mil määral tagavad riiklikud õppetoetused üliõpilasele võimaluse pühenduda õppetööle.	2006 - arvestuslikult 15% said põhitoetust, 17% täiendavat toetust
Viiakse läbi erasektori poolt finantseeritavate hariduskulude analüüs ning töötatakse välja erakapitali suuremat kaasamist tagavad ettepanekud KHS T4, p.9.	2007-08	HTM	Rektorite nõukogud, EÜL, Universitase esindajad	0,0	1,1	0,5	0,0	erasektor, kõrgkoolid	Erakapitali osakaal kõrghariduse rahastamisel	
Doktoriõppe riikliku tellimuse ning järel doktorantuuri kohtade arvu suurendamine. Sotsiaalsete tagatiste kättesaadavuse tagamine KHS T4, p. 4, T1, p. 6.	2007 -10	HTM	rektorite nõukogud, EÜL esindajad	110,0	225,0	243,0	265,0	Ülikoolid, doktorandid	Järel doktorite arv	Vastutab HTM teadus-osakond. Kõrghariduse valdkonnale täiendavad ELSF vahendid
Töötatakse välja teadusraamatukogude tegevuse toetamise ning andmebaaside, infosüsteemide ja e-õppe tarkvara ühissoetuste alused KHS T4, p. 7.	2008	HTM	Rektorite nõukogude esindajad	10,2	35,0	35,0	35,0	Raamatukogud, kõrgkoolid, üliõpilased, õppejõud, teadurid.	Tegevustoetuste maht.	Vastutab HTM teadus-osakond. Kõrghariduse valdkonnale täiendavad ELSF vahendid
Jätkeb riiklik toetus ülikoolide info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamiseks Tiigriülikooli projekti raames ning rakendusülikoolide toetus e-kutsekooli projekti raames KHS T4, p.7.	2007-10	HTM	EITSA	18,6	24,0	24,0	24,0	kõrgkoolid	Tegevustoetuste maht.	Tiigriülikool+ programmi eelarve. E-kutsekool e-õppe programmi raames.
Toetatakse erivajadustega õppurite juurdepääsu kõrgharidusele KHS T1, p5.	2007-10	HTM	kõrgkoolid	0,7	0,7	0,7	0,9	erivajadustega noored	Erivajadustega noorte arv, kes on asunud õppima kõrgharidustasemel	

EELARVE KOKKU				1 649,4	2 906,5	3 234,6	3 477,6			
sh ELSF (kaasfin+käibemaks)				26,1	155,3	356,1	393,2			

sh RE		1 623,3	2 751,3	2 878,5	3 084,3		
-------	--	---------	---------	---------	---------	--	--

Märkused  
\* Võrreldes Riigikogus 8.11.2006 heakskiidetud kõrgharidusstrateegiaga on rakendusplaanis kasutusele võetud uusi indikaatoreid tulenevalt soovist ühtlustada kasutatavaid indikaatoreid (muutuste allikas: 2007.a. kevadel toimunud läbirääkimised EL Komisjoniga „Inimressursi arendamise rakenduskava“ koostamisel).